

Jonna Tuominen

ESIKOULULAISTEN PIENRYHMÄTOIMINTA
KAUTTUAN PÄIVÄKODISSA 2010–2011

Sosiaalialan koulutusohjelma
2011

ESIKOULULAISTEN PIENRYHMÄTOIMINTA KAUTTUAN PÄIVÄKODISSA 2010–2011

Tuominen, Jonna
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto
Joulukuu 2011
Ohjaaja: Kumpulainen, Lenita
Sivumäärä: 48
Liitteitä: 3

Asiasanat: esiopetus, pienryhmätoiminta, vuorovaikutus, osallisuus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää miten Euran kunnassa, Kauttuan päiväkodissa esikoululaisten pienryhmätoimintaa järjestetään, mitä toiminnoissa tehdään, mitkä ovat pienryhmätoiminnan hyviä ja huonoja puolia ja mitä pienryhmätoiminnan järjestäminen vaatii aikuisilta sekä lapsilta. Halusin myös selvittää mitä mieltä lapset ovat pienryhmätoiminnasta.

Tutkimusote opinnäytetyössä on kvalitatiivinen. Opinnäytetyöhön osallistui kolme lastentarhanopettajaa sekä kaksikymmentä lasta, jotka olivat vastanneet kyselylomakkeeseen. Tutkimusaineiston keräsin havainnoimalla kolmea pienryhmätoimintaa, haastatteleamalla lastentarhaopettajia puolistrukturoidulla teemahaastattelulla sekä tein kyselylomakkeen lapsille heidän näkökulmasta ajatellen. Tiedonkeruu tapahtui kokonaisuudessaan kevään 2011 aikana.

Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa käsitellään varhaiskasvatusta, esiopetuksen erityispiirteitä, Euran kunnassa järjestettävää esiopetusta, lapsilähtöisyyttä sekä lapsen toimintaa ryhmässä. Teoriassa käy ilmi myös pienryhmätoiminnan lähtökohdat sekä vuorovaikutuksen merkitys pienryhmässä. Näissä korostan pienryhmien tarpeellisuutta ja merkitystä lapsen kannalta. Järjestettäessä ja suunniteltaessa pienryhmätoimintaa tulee kiinnittää huomio monenlaisiin asioihin.

Tutkimuksellisen opinnäytetyön tuloksissa käy ilmi kuinka esiopettajat pitävät tärkeänä pienryhmätoimintaa lapsen kannalta ja koko esiopetuksen kannalta. Aikuiset oppivat tuntemaan lapset paremmin ja nopeammin pienryhmien avulla. Lapset saavat paremmin huomiota ja heidän tarpeisiinsa pystytään nopeammin reagoimaan pienryhmässä kuin isossa ryhmässä. Pienryhmässä työskentely on rauhallisempaa ja lapset saavat itsenäisesti sekä keskittyneesti työskennellä, kun jokaiselle annetaan oma työrauha.

Jokaiselle lapselle löytyy oma pienryhmätoiminta, jossa lapsi tykkää työskennellä ja hän kokee kuuluvansa ryhmään. Lapset kokivat oppineensa paljon uusia asioita toimintojen avulla. Aikuisten tuki ja ohjaus on lapsen oppimisen kannalta tärkeä asia. Lapset olivat kokeneet, että aikuiset kuuntelevat ja juttelevat heidän kanssaan sekä auttavat heitä silloinkin, kun he eivät ole sitä pyytäneet.

THE SMALL GROUP ACTIVITIES IN THE PRESCHOOL OF KAUTTUA KINDERGARTEN 2010-2011

Tuominen, Jonna

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Faculty of Social Services and Health Care, Social pedagogic orientation

December 2011

Supervisor: Kumpulainen, Lenita

Number of pages: 48

Appendices: 3

Keywords: pre-school, small group activity, interaction, participation

The purpose of this study was to determine how the municipality of Eura, Kauttua kindergarten preschool small-group activities are organized, what their functions are, what the pros and cons of the small-group activities are, and what the organizing of the small-group activities requires of the adults and the children. I also wanted to find out what the children think about the small-group activities.

The research thesis is qualitative. The study involved three kindergarten teachers and twenty children, who had answered to the questionnaire. The research data was gathered by observing the three small-group activities and interviewing kindergarten teachers with a semi-structured theme interview. I also made a questionnaire for the children, taking their own point of view into account. Data collection took place entirely during spring 2011.

The topics discussed in the theoretical part of the research include early childhood education, the special characteristics of preschool, the preschool education organized in the municipality of Eura, child-orientedness and the activities of a child in the group. Also the starting points for small-group activities as well as the importance of interaction in small groups become obvious in the theoretical part of this study. These small groups emphasize the necessity and importance of the child's point of view. In the process of arranging and designing small-group activities the attention should be focused on a wide range of issues.

The study results show how important pre-school teachers consider small-group activities for the child and the whole of the pre-school education. Adults learn to know the kids better and faster in small groups. Children will get more attention and their needs are responded to more quickly in a small group than in a big group. Small group work is peaceful, the children are independent and can concentrate better when everyone is let to work in peace.

For each child there can be found their own small-group activity which the child likes to work with and where he or she feels as a part of the group. Children felt that they had learned many new things with the help of these specific functions. Adult support and guidance for the child's learning is an important thing. Children had experienced that adults listen to and talk with them as well as help them even when the children have not requested it.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VARHAISKASVATUS	7
2.1	Mitä varhaiskasvatus on.....	7
2.2	Varhaiskasvatuksen toteutus.....	7
3	ESIOPETUKSEN ERITYISPIIRTEET	8
3.1	Esiopetuksen järjestäminen ja toteutus	8
3.2	Esiopetuksen tavoitteet	9
3.3	Lapsen sosiaalinen kehitys.....	10
3.4	Lapsen osallisuus	11
4	LAPSILÄHTÖISYYS.....	12
5	LAPSEN TOIMIMINEN RYHMÄSSÄ.....	13
5.1	Pienryhmätoiminta.....	15
5.2	Vuorovaikutus pienryhmässä.....	17
6	EURAN KUNNAN VARHAISKASVATUS.....	19
6.1	Varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus ja arvot	19
6.2	Varhaiskasvatuksen tavoitteet.....	19
6.3	Varhaiskasvatuksen toteuttaminen	19
6.4	Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyö	20
6.5	Kasvatuskumppanuus	21
7	EURAN KUNNAN ESIOPETUS.....	21
7.1	Esiopetuksen järjestäminen.....	21
7.2	Esiopetuksen ja kodin yhteistyö	22
7.3	Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet.....	23
7.4	Kasvu ja oppimisen tuki esiopetuksessa.....	25
7.5	Esiopetuksen arviointi.....	25
8	TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	26
8.1	Tutkimustehtävä.....	26
8.2	Tutkimusmenetelmä.....	26
8.3	Aineistonkeruumenetelmä	27
8.3.1	Teemahaastattelu	27
8.3.2	Kyselylomake.....	28
8.4	Opinnäytetyöprosessin eteneminen	29
8.5	Aineiston analyysi.....	30
9	TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	30
9.1	Pienryhmätoiminnan sisältö ja järjestely	30
9.2	Esikoululaisten pienryhmätoiminta	31

9.2.1 Muskari.....	32
9.2.2 Aapiskukko.....	33
9.2.3 Illi.....	34
9.3 Lapsinäkökulman toteutuminen henkilökunnan toiminnassa.....	35
9.4 Henkilökunta pienryhmätoiminnassa	36
9.5 Päiväkodin ja vanhempien välinen suhde	38
9.6 Esikoululaiset ilman pienryhmätoimintaa	38
9.7 Lasten kokemuksia pienryhmätoiminnasta.....	39
10 POHDINTA.....	42
11 LOPUKSI	45
LÄHTEET.....	47
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Pienryhmätoimintaa järjestetään monessa päiväkodissa, mutta tutkimusten määrä on vähäinen. Tutkimuksia on tehty erilaisista ryhmistä ja esiopetuksesta, joissa on perehdytty sekä aikuis- että lapsinäkökulmaan. Pienryhmätutkimusta on tehty erilaisten ryhmien osalta, mutta ei varsinaisesti pienryhmätoiminnasta, joka on päivittäin esiopetuksessa näkyvissä.

Kiinnostuin esiopetuksen pienryhmätoiminnasta, kun näin, miten paljon toiminnan järjestäminen vaatii ja miten paljon paremmin lapset saavat huomiota. Pienryhmätoiminnassa pyritään tukemaan lapsen yksilöllisiä oppimisvalmiuksia. Tarkastelemalla lasten lähtökohtia ja kehitystarpeita voidaan muodostaa säännöllisesti toimivia pienryhmiä, joissa lapsella on mahdollisuus työskennellä rauhassa tietyn toiminnan parissa. Erilaiset oppimistyyli- ja -tavoitteet mahdollistavat pienryhmissä toimimisen. Pienryhmätoiminta suunnitellaan jokaisen ryhmän kehitystason mukaan ja näin lapsi saa toiminnassa hänelle sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia. (Peda.net 2011) Ominaista pienryhmälle on ryhmän lasten toistensa tunnistaminen, jolloin lapsi tuntee kuuluvansa itse ryhmään. Ryhmän lapsilla on vuorovaikutusta keskenään sekä ryhmällä on yhteinen tavoite ja päämäärä. (Tampereen yliopisto.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää Kauttuan päiväkodissa esikoulun pienryhmätoimintaa havainnoimalla eri pienryhmiä, haastatteleamalla lastentarhanopettajia sekä kyselylomakkeiden avulla selvittää lasten näkökulma. Opinnäytetyössä olen keskittynyt pohtimaan esiopetuksessa käytössä olevaa pienryhmätoimintaa. Tavoitteena on saada mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva toiminnasta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa tuon esille varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tärkeitä elementtejä, jotka vaikuttavat lapsen arkeen päiväkodissa. Lisäksi teoriaosuudessa nostan esille ryhmän merkityksen lapselle sekä ajatuksia lapsilähtöisestä kasvatuksesta. Analyysiosiossa keskityn lastentarhanopettajiin sekä lapsiin.

2 VARHAISKASVATUS

2.1 Mitä varhaiskasvatus on

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista, joka tapahtuu kasvatuksellisessa vuorovaikutuksessa pienten lasten eri elämänpiireissä. Perheiden ja kasvatuksen ammattilaisten välille muodostuu kasvatuskumppanuus, jonka avulla luodaan lapselle mielekäs kasvatuskokonaisuus. Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista, joka tukee lapsen omaehtoista leikkiä. Leikillä on keskeinen merkitys lapsen päivittäisissä toiminnoissa. Ammattitaitoinen henkilöstö on keskeinen voimavara varhaiskasvatuksessa. Olennaista laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta on, että jokaisella kasvatusyhteisöllä ja yksittäisellä kasvattajalla on oma vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joista yleisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalveluita järjestävät kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus muodostavat lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevän jatkumon. Varhaiskasvatuksen piiriin kuuluvat pienet lapset, mutta myös oppivelvollisuusikäiset lapset, jotka käyttävät varhaiskasvatuspalveluja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11–12.)

2.2 Varhaiskasvatuksen toteutus

Ensisijaisena tavoitteena varhaiskasvatuksessa on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen voidessa hyvin, hänellä on mahdollisimman hyvät kasvun, oppimisen ja kehityksen edellytykset. Hän kokee iloa ja toimimisen vapautta kiireettömässä ja turvallisessa ilmapiirissä sekä nauttii yhdessäolosta lasten ja kasvattajien yhteisössä. Lapsi on kiinnostunut elinympäristöstään ja hän suuntaa energiansa leikkiin, oppimiseen ja arjen toimiin itselleen sopivin haastein. Lapsen terveyttä ja toi-

mintakykyä vaalitaan sekä perustarpeista huolehditaan hyvinvoinnin edistämiseksi. Lapsi kokee arvostusta ja hyväksyntää omana itsenään. Hän tulee kuulluksi ja nähdyksi ja saa vahvistusta terveelle itsetunnon. Varhaiskasvatuksessa lapsen hyvinvointia edistää mahdollisimman pysyvät ja turvalliset ihmissuhteet. Lapsen erilaisia suhteita vaalitaan, jotta hän kokee kuuluvansa vertaisryhmään. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 15.)

Varhaiskasvatuksessa hoito, opetus ja kasvatus nivoutuvat yhteen. Nämä ulottuvuudet painottuvat eri tavoin eri-ikäisillä lapsilla. Niiden merkitys myös vaihtelee erilaisissa tilanteissa. Mitä pienempi lapsi on, sitä suurempi osa kasvattajan ja lapsen vuorovaikutuksesta tapahtuu hoitotilanteessa. Vuorovaikutustilanteet ovat kasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen tilanteita, joilla on merkitystä sekä lapsen yleiselle hyvinvoinnille että oppimiselle. Lapsen myönteistä minäkäsitystä, lapsen ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä voidaan edistää hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella. Lapsen päivä muodostuu erilaisista arkeen liittyvistä tilanteista, jotka ovat selkeän, mutta tarvittaessa joustavan päivärytmin perusta. Tärkeitä kasvun ja oppimisen tilanteita ovat päivään kuuluvat hoito- ja muut vuorovaikutustilanteet sekä arjen pienet työtehtävät, leikki ja muu lapselle ominainen toiminta. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005, 15–16.)

3 ESIOPETUKSEN ERITYISPIIRTEET

3.1 Esiopetuksen järjestäminen ja toteutus

Kunnilla on velvollisuus järjestää maksutonta esiopetusta kuusivuotiaille lapsille joko päiväkodissa tai koulun yhteydessä. Esiopetuksen tuntimäärä on vähintään 700 tuntia vuodessa eli päivittäin korkeintaan viisi tuntia. Vanhemmat saavat päättää, osallistuuko lapsi esiopetukseen. Mikäli lapsi tarvitsee esiopetuksen lisäksi päivähoitoa, kunnan on järjestettävä se. Esiopetusryhmän kooksi opetusministeriö suosittaa pääsääntöisesti kolmeatoista lasta. Mikäli esiopetusryhmässä on esiopetusta antavan opettajan lisäksi esimerkiksi koulunkäyntiavustaja tai lähihoitaja, voi ryhmän koko

olla enintään 20 lasta. Esiopettajaksi ovat kelpoisia luokanopettaja ja lastentarhanopettaja sekä tietyin edellytyksin sosiaalialan ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 228–229.)

Päivähoidossa, esiopetuksessa kuin koulussakin opettajilla on mahdollisuus itse hyvin pitkälle suunnitella toimintaa ja opetustaan. Opettaja pystyy omalla persoonallaan ottamaan huomioon ryhmän sekä yksilön erityistarpeet. Vaikka toiminnan laatu vaihtelee aika paljon, esiopetus pohjaa yhteiseen perustaan. Esiopetuksessa noudatetaan valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita, joiden pohjalta on laadittu kuntien omat esiopetussuunnitelmat ja yksikkökohtaiset tarkennukset. (Vilén ym. 2006, 229.)

Lapsen liian varhainen älyllinen kehittyminen ei yleensä ole tuottanut kauaskantoisia tuloksia älyllisissä taidoissa. Sen sijaan on huomattu, että nopeutetun kehityksen ohjelmissa mukana olleilla lapsilla on huonompi itseluottamus ja enemmän uupumusta kuin hitaammin opetetuilla vertaisillaan. Lapset, joita on varhain opetettu perinteisen koulumaisesti ja opettajajohtoisesti, menestyvät koulussa ensimmäisinä kouluvuosina paremmin kuin leikinomaisesti, oman kiinnostuksensa ja konkreettisen toiminnan kautta oppineet lapset. Myöhemmin kouluvuosina leikinomaisesti alle kouluikäisinä oppineet ohittivat heidät. Lapsen omaehtoinen ja konkreettinen tutkiminen, leikki ja oppiminen aikuisen sopivalla tuella ja väliintuloilla säilyttää ja edistää lapsen kiinnostusta oppimiseen. Lapset oppivat ymmärtämään oman merkityksensä oppimisessa. (Vilén ym. 2006, 229.)

3.2 Esiopetuksen tavoitteet

Keskeisenä tavoitteena esiopetuksessa on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Lapsen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä seurataan ja tuetaan sekä pyritään ennaltaehkäisemään mahdollisia vaikeuksia. Esiopetuksen tavoitteiden määrittelyssä tulee ottaa huomioon lapsen yksilöllisen kehittymisen mahdollisuudet. Kuusivuotiaat lapset ovat ylpeitä siitä, että he ovat isoja ja saavat uusia haasteita, oikeuksia ja mutta myös velvollisuuksia. He ko-

kevat olevansa yhtä isoja kuin koululaiset, joita kunnioitetaan ja ihailaan. Esiopetuksessa toimivien aikuisten tehtävänä on ohjata esikouluikäisten lasten tapaa oppia mielikuvituksen ja leikin kautta. Aikuisten tulee pyrkiä toteuttamaan monipuolista esiopetusta, jossa lapsi saa monikanavaisia elämyksiä ja kokemuksia erilaisista toiminnoista. Opetuksessa yhdistetään eri sisältöalueita laajemmiksi kokonaisuuksiksi, joissa voidaan käsitellä asioita monipuolisesti. (Vilén ym. 2006, 229–230.)

Ennen esiopetukseen tulemista lapsella on paljon oppimiskokemuksia takanaan. On tärkeää, että arkipäivän tilanteet sujuvat ja lapsi pystyy melko itsenäisesti selviytymään niistä ennen kuin menee kouluun. Arkipäivän perustoiminnoissa lapsen taidot kehittyvät monipuolisesti. Lapsi harjoittelee silmän ja käden yhteistyötä ja hienomotoriikkaa. Onnistumisen kokemuksista lapsi vahvistaa itsetuntoaan. Luonto on tärkeä osa esiopetuksen tavoitteissa ja sisällöissä. Metsässä pystyy harjoittelemaan hiljentymistä ja saada monipuolisia aistikokemuksia näön, kuulon, tunnon, hajun, maun kuin myös liikkeen avulla. Lapsilla on aina metsässä tekemistä, kaikenlaista tutkittavaa, ja se mahdollistaa monipuoliseen leikkiin. Aikuisen tehtävänä on vastata, että lapsi saa monipuolisesti kaikenlaisia asioita päivän aikana. (Vilén ym. 2006, 230–231.)

3.3 Lapsen sosiaalinen kehitys

Lapsen sosiaalisella kehityksellä tarkoitetaan vuorovaikutustaitoja ja kykyä toimia muiden kanssa. Sosiaalinen kehitys sisältää rooleja ja arvoja, joihin vaikuttaa erityisesti vanhemmat. Kotoa opittu malli ja kiintymyssuhde vaikuttaa siihen, miten lapsi hahmottaa itseään muiden kanssa ja miten hän oppii sosiaalisia taitoja. Vanhemmilta opitut arvot ja asenteet vaikuttavat siihen, miten lapsi kohtaa muita ihmisiä. Kotoa opittuja sosiaalisia taitoja lapsi harjoittelee vertaisryhmissään ja kokeilee, mitkä aikaisemmin opitut taidot sopivat myös kodin ulkopuolella. Vertaisryhmiä ovat kavereit, ikätoverit ja ystävät. Lapsi oppii vertaisryhmien kautta erilaisia rooleja ja oppii uusia taitoja. Ystävyysuhteiden kautta lapselle voi kehittyä hyvä itsetunto. Päivähoidon, kerhojen, harrastusten ja koulun kautta välittyy yhteiskunnan ja kulttuurin vaikutukset sosiaaliseen kehitykseen. Huomattava vaikutus on myös medialla, josta lapsi alkaa poimia arvoja ja moraalinäkemyksiä. (Vilén ym. 2006, 156.)

Lapsi on luontaisesti itsekeskeinen ja hänen empatiakykynsä kehittyy vähitellen kouluikänsä mennessä. Empatia on tunteena tärkeä ja välttämätön, jotta lapsi oppii ymmärtämään, miksi ja mitä toinen tuntee. Empatiataidon opettelu alkaa siitä, kun lapsi opettelee tulkitsemaan sanattomia viestejä esim. eleitä ja ilmeitä, sekä viestimään itse ilman sanoja. Empatia kehittyy aina vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Selkeät rajat auttavat lasta empatian opettelussa. Jokainen lapsi oppii empatiaa hieman eri tavalla ja eri tahdissa, joten aikuinen vastaa siitä, että lapsi oppii empatiaa omien kykujensä mukaan. (Vilén ym. 2006, 157.)

Esiopetusikäisen lapsen sosiaaliseen kehitykseen kuuluu leikkiminen tai harrastaminen yhä enemmän kavereiden kanssa ja lapsi kiinnostuu asioista kodin ulkopuolella. Lapsi osaa toimia ryhmässä ja noudattaa yhdessä sovittuja sääntöjä, mutta hän tarvitsee vielä aikuisen tukea sääntöjen harjoittelemisessa ja muistamisessa. 6-vuotias lapsi kokeilee rajojaan ja miettii isoksi kasvamistaan. Lapsi on omaksunut jo suuren määrän arvoja ja asenteita vanhemmiltaan ja muilta läheisiltään. Lapsi ymmärtää jo melko hyvin sosiaalisia tilanteita ja osaa ilmaista myös omia mielipiteitään. Hän väsähtää, jos vaaditaan liian paljon ohjattua toimintaa ryhmässä, jolloin lapsi tarvitsee vielä vapaata leikkiä ja mahdollisuuksia toimia pienessä ryhmässä ja itsekseen. (Vilén ym. 2006, 160.)

3.4 Lapsen osallisuus

Lapsen osallisuudella tarkoitetaan sitä, että lapsella on mahdollisuus olla mukana vaikuttamassa, toteuttamassa ja arvioimassa hänen edukseen tehtävää työtä. Lapsella on oikeus saada tietää itseään koskevista suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuksista, toimenpiteistä ja niiden perusteluista. Lapsella on mahdollisuus ilmaista mielipiteensä ja vaikuttaa näin omiin asioihin. Lapsen kuuleminen ja kuunteleminen, yhteinen kieli sekä se, että aikuinen on aidosti kiinnostunut lapsen asioista, luo mahdollisuuden lapsen osallisuuteen. Osallisuus antaa lapselle kokemuksen, että häntä arvostetaan. Aikuiselle osallisuuden merkitys antaa voimaa ja motivaatiota toimia lapsen kanssa. Se sitouttaa ja parantaa aikuisen päätöksenteon laatua sekä antaa aikuiselle

mahdollisuuden osallistua lapsen kuuntelemiseen ja auttaa nähdä asioita lapsen näkökulmasta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2011.)

Osallisuus liittyy vahvasti yhteisöllisyyteen, joten kasvatuksen painopiste on siirtymässä lasten yksilöllisyydestä kohti ryhmän jäsenyyttä ja yhteistä toimintaa. Osallisuus käsitteenä herättää varhaiskasvatuksessa monenlaisia kysymyksiä ja tulkintoja siitä, mistä osallisuudessa on perimmiltään kysymys. Viime vuosina on alettu paneutua siihen, miten osallisuus lasten elämässä ja lähiympäristössä näkyy. On tärkeää, miten lasten näkökulmat ja kokemukset saadaan esiin sekä miten lapset tulevat kuuliksi ja sen kautta pääsevät vaikuttamaan yhteisöissä. Pienten lasten osallisuus lähtee mikrotason vuorovaikutustilanteista, joita lapsi hankkii kokemuksina itselleen läheisistä ympäristöistä, joita ovat koti ja päivähoito. Tutuissa ympäristöissä lapset voivat rakentaa tietoa, kulttuuria ja omaa identiteettiään yhdessä muiden yhteisönsä jäsenten kanssa. (Hujala & Turja 2011, 46–48.)

Lasten osallisuuden mahdollistaa luottamuksen osoittaminen heitä kohtaan. Muiden kanssa lapset voivat miettiä omia kokemuksiaan, näkemyksiään ja arvostuksiaan, arvioida niitä neuvotellen sekä osallistua toiminnan toteutukseen. Lapsen kyky ajatella omaa ajatteluaan lisääntyy, käsitys itsestä selkiintyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat taidot kehittyvät. Pedagogiikka noudattaa lasten osallisuutta, yhteiskunnallisia sopimuksia sekä arvoja. Lasten näkemysten kuuleminen ja aloitteellisuus auttaa aikuista näkemään lapset osaavina toimijoina sekä tarjoaa kasvattajien työskentelylle peilin, joka antaa palautetta. (Hujala & Turja 2011, 52.)

4 LAPSILÄHTÖISYYS

Lapsilähtöisyydessä otetaan lapsen tarpeet ensisijaisesti huomioon. Rehellinen ja avoin vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä on kasvatuksen keskeinen ehto. Aikuisen pidättäytyessä vallan käytöstä, johtaa se helposti piilossa oleviin vallankäytön muotoihin, joka tuhoaa aidon ja suoran vuorovaikutuksen. Lapsella on oikeus tunteisiinsa, mutta velvollisuus noudattaa yhteisiä sääntöjä. Usein aikuisen vallankäyttö

nähdään kielteisessä valossa, jossa vallankäyttö kuvataan lasten kehollisen vapauden rajoittamisena sekä ajan ja tilan säätelemisenä. Valtaa voi käyttää lasten hyväksi tai heitä vastaan. Päiväkodin henkilökunnalta vaaditaan kykyä analysoida vallankäytön tilanteita sekä kykyä erottaa myönteisen ja kielteisen kasvatuksellinen auktoriteetti toisistaan. (Kalliala 2008, 19–22.)

Lapsen yksilöllisyyttä tulee kunnioittaa ja tunnistaa lapsen tarpeet. Toiminta suunnitellaan niin, että jokainen lapsi huomioidaan yksilönä, eikä ainoastaan osana ryhmää. Leikissä omaehtoinen oppiminen ilmenee luontevammin. (Kalliala 2008, 22.) Lapsilähtöinen kasvatustapa on lapsilähtöistä, mutta ei lapsijohteista. Lapsilähtöisessä kasvatuksessa aikuinen on vastuussa lapsesta ja huolehtii lapsen turvallisuudesta ja perustarpeista. Kehitysvaiheensa ja kykyjensä mukaan lapsi saa vastuuta. Aikuinen ohjaa lasta ja on vuorovaikutuksessa lapsen kanssa. Lapsella on oikeus kaikkiin tunteisiinsa, myös kiukkuun ja pettymyksiin, mutta aikuisella tulee olla kykyä pitää rajoista kiinni. (Mannerheimin lastensuojeluliitto.)

Esiopetuksessa lapsilähtöinen kasvatustapa ei toteudu niin radikaalisesti kuin edellä on mainittu. Aikuinen ohjaa oppimista ja antaa tukea lapsen kehitykseen. Tavoitteena on, että lapsen minäkuva vahvistuu ja hänen oppimisensa taidot kehittyvät. Aikuinen auttaa ohjaamaan lasta kohti tavoitteita. Esiopetuksen sisältö perustuu leikinomaiseen ja lapsen kehitystason mukaiseen toimintaan, joka edistää lapsen kielellistä kehitystä ja antaa valmiuksia uusien asioiden oppimiselle. Toiminnan sisällössä otetaan huomioon lapsen tarve oppia mielikuvituksen ja leikin kautta. (Opetushallitus 2011.)

5 LAPSEN TOIMIMINEN RYHMÄSSÄ

Lapsen aloittaessa päivähoiton tai esiopetuksen, hänelle tulee kodin lisäksi toinen yhteisö, johon hänen pitäisi turvallisesti liittyä. Lapsi huomioidaan aina yksilönä, mutta samalla yhteisön jäsenenä. Ryhmään liittyminen, toisten lasten huomioiminen ja huomioon ottaminen sekä omien tarpeiden säätely ovat lapselle tärkeitä taitoja. Niiden taitojen oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa ensin vanhempien ja sitten

toisten aikuisten kanssa. Tarvitaan toistoja, että lapsi sisäistää rajoja ja normeja. Aikuinen antaa lapselle mallin ja tuen oppimiselle. (Mikkola & Nevalainen 2009, 19.) Lapset saavat ryhmässä tukea myös toisiltaan, eivätkä vain aikuisilta. Tietoisesti aikuinen voi käyttää hyväkseen vertaisryhmän merkitystä ohjatussa toiminnassa perustamalla kiinteitä ryhmiä. Kiinteiden ryhmien toiminnalla on tavoitteita. Ryhmässä lapsille muodostuu usein tietty rooli. Toimiessa lapsiryhmässä, voidaan vaikuttaa lapsen taitoihin toimia muiden kanssa sekä muiden lasten asenteisiin. Pienissä ryhmissä aikuisen tuella lapsi voi luoda positiivisia suhteita ryhmäläisiin. Kasvattajan tärkeä tehtävä on tukea lapsen itsenäistä toimintaa. Lapsilähtöinen työskentely saa lapset kiinnostumaan tekemisistään ja keskittymään tekemiseensä. Lapsiin luotetaan ja lasta pidetään aktiivisena toimijana, jossa toiminnot pääsääntöisesti lähtevät lapsista. (Vilén ym. 2006, 463.)

Lapsiryhmän rakenne syntyessään korostaa sitä, että hyväksyntää saa sillä, jos toimii yhteisesti hyväksyttävällä tavalla ja jossa jokaiselle lapsella on mahdollisuus saada hyväksyntää myönteisellä tavalla. Aikuisilta tämä edellyttää hienovaraisuutta ohjata lapsia ristiriitatilanteissa. On tärkeää ohjata lapsia antamaan myönteistä palautetta kavereilleen, mutta myös käsittelemään toimintaa, joka ei ole hyväksyttävää. (Vilén ym. 2006, 218.) Päiväkodeissa on alettu hyödyntää vertaisryhmiä ja pienryhmätöimintää. Pienryhmien etuna on yksilöllisesti lapsiin tutustuminen sekä lapsen tietojen ja kehityksen saaminen. Toimintojen jälkeen on hyvä kirjata muistiin, mitä ryhmässä tapahtui. Kirjaaminen on yksi arviointitapa, jonka avulla pystyy havainnoimaan lapsia sekä lasten kommentteja ja tarinoita. Se edistää toiminnan jatkumiseen, kun tietää mitä mieltä lapset ovat olleet. Kirjaamisen pohjalta pystyy kehittämään toimintaa. (Vilén ym. 2006, 467.)

Ryhmän merkitys lapselle on suuri. Lapsi oppii toisilta lapsilta mallin ja jäljittelyn sekä yhteistoiminnallisen oppimisen avulla. Erilaisten tunteiden käsittelyssä lapselle voi olla hyötyä, että joku on ollut vastaavassa tilanteessa tai on vastaavanlaisia kokemuksia ja tunteita kuin itsellään. Samanlaisia kokemuksia omaavat lapset voivat yhdessä työstää kokemuksiaan ja he voivat ymmärtää toinen toisiaan. Jos lapsi harjoittelee sosiaalisia taitojaan, on hänelle hyötyä itseään taitavimmista lapsista. Ryhmässä he joutuvat työstämään sitä, että toiminnan etenemisessä on huomioitava muut

ryhmäläiset. Ohjaajan tuki ja ohjaus on erittäin isossa roolissa. (Vilén ym. 2006, 465.)

5.1 Pienryhmätoiminta

Pienryhmä muodostuu kahdesta tai useammasta lapsesta, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Jokainen ryhmän lapsi on riippuvainen ryhmästään. Heillä on yhteiset tavoitteet ja päämäärät. He ovat tietoisia kuuluvansa ryhmään ja jokainen on tietoinen toisten lasten kuulumisesta ryhmään. (Kauppila 2005, 86.) Ryhmän jäsenet ovat aluksi erillään toisistaan, mutta kun he ovat tekemisissä toistensa kanssa, ryhmä alkaa toimia ja alkaa ryhmäytyminen. Ryhmäytymisen aluksi ryhmän lapset ovat toisiaan kohtaan varovaisia, etäisiä ja tarkkailevat toisiaan. Lapset tutkivat tilannetta. Ryhmällä ei ole vielä tavoitteita eikä rooleja. Lapset etsivät omaa paikkaansa ryhmässä. Ryhmäytyminen tapahtuu nopeammin, jos ryhmällä on jo ohjaaja. Ryhmäytyminen vaikuttaa ryhmähengen syntymiseen. Lasten erilaisuus ja erilaiset näkemykset voivat tuoda haasteita ryhmäytymiselle. Erilaiset ongelmat tai haasteet ryhmäprosessissa saattavat auttaa löytämään lopulta ryhmälle yhteiset tavoitteet ja toimintanormit. Seuraavassa ryhmäytymisen vaiheessa ryhmä vakiintuu. Ryhmän keskeinen yhteenkuuluvuus kehittyy ja voidaan puhua ryhmästä. Jokainen ryhmään kuuluva tietää toiminnan tavoitteet ja oivaltaa omat tehtävänsä ja paikkansa ryhmässä. Ryhmän jäsenten voimavarat osataan hyödyntää toimintaan. Roolien muodostumisen jälkeen toiminta vakiintuu. Ryhmä toimii ryhmänä ja jokainen on sitoutunut yhteiseen päämäärään. Pienryhmän jäsenten yhteistyö sujuu ja vuorovaikutus toimii lasten välillä. Ryhmän jäsenten luovuudelle annetaan tilaa ja joustavuutta löytyy ryhmän sisältä. (Kauppila 2005, 97–99.)

Pienryhmätoiminta on tarpeellista ja päivittäinen toiminta päiväkodissa sujuu paremmin pienryhmien avulla. Lapsella on helppoa ja turvallista olla ja hallita omaa toimintaansa, tulla yksilönä näkyväksi ja olla oma itsensä. Lapsi saa aikuisen tukea ja aikuisen on helpompi havainnoida ja suunnata lapsen toimintaa oikeaan suuntaan. Aikuinen pystyy paremmin keskittymään yhteen lapseen ja saa kokemuksen siitä, että on oikeasti ehtinyt kohdata lapset. Isoa ryhmää ohjatessa informaation määrä ylittää lapsen kapasiteetin, jolloin lapsi kokee ahdistusta, kiukkua ja pelkoa. Tämä

johtuu siitä, kun lapsi ei saa huomiota eikä häntä huomioida. Aikuisen energia menee suuryhmässä koko ryhmän huomioimiseen eikä yksittäiselle lapselle jää tarpeeksi aikaa. Lapsi hakee huomiota myös suuryhmätilanteessa, jolloin esiintyy usein levottomuutta. Suuryhmätilanne vaatii aikuiselta kykyä pystyä ohjaamaan isoa ryhmää. Se voi myös mennä hyvin, mutta tilanne pitää olla aikuisen käsissä koko ajan. Kun aikuinen kannattelee ja säätelee tilannetta kokonaisvaltaisesti, toiminta ei ole lapsilähtöistä. Aikuiselta vaaditaan kykyä ja keinoja tunnistaa lasten vahvuudet, kehittämisalueet, tarpeet ja toiveet. Tämä on mahdollista havainnoinnin ja yhteisten keskustelujen avulla. Kun toimitaan pienryhmissä, lapsihavainnointi tarkentuu ja helpottuu. Pienryhmien avulla aikuiset pystyvät tutustumaan paremmin lapsiin ja luomaan heihin henkilökohtaiset ja luottamukselliset suhteet. (Mikkola & Nivalainen 2009, 31–32.)

Ryhmän toiminnan suunnittelu lähtee aina lasten tarpeista. Lasten pienryhmien muodostamiseen on erilaisia tapoja. Lapset voidaan muodostaa ryhmiin ikä- ja kehitystason mukaan, jolloin kaikki samantasoiset lapset hyötyisivät toiminnasta. Ryhmät voidaan muodostaa myös niin, että lapset ovat eri-ikäisiä ja tarpeiltaan myös erilaisia. Tällöin erilaiset lapset voivat oppia toinen toisiltaan. (Vilén ym.2006, 466.) Ryhmiin jakaminen vaikuttaa ryhmien vuorovaikutukseen ja sen dynamiikkaan. Vuorovaikutus ryhmässä on riippuvaista osanottajista, tehtävästä ja aikuisesta. Ryhmätyöskentelyn aikana vuorovaikutus kehittyy ryhmän jäsenten välille. Vuorovaikutus ryhmässä voi olla erittäin palkitsevaa, koska lapsilla on mahdollisuus jakaa asioita toistensa kanssa. Myös oppimistulokset palkitsevat sosiaalisen kanssakäymisen lisäksi. Kognitiivisen oppimisen lisäksi tulokset voivat olla sosiaalisia, affektiivisiä ja taidollisia. (Kauppila 2005, 90–91.)

Ryhmän toiminnan tulee olla sellaista, että kaikki ryhmän jäsenet voivat tasavertaisesti osallistua. Ryhmälle tulee asettaa yhteinen tavoite, jolloin voidaan miettiä ryhmän yhdistävät tavoitteet ja sen jälkeen lapsen henkilökohtaiset tavoitteet. Aikuisen rooli on pohtia lasten tarpeet ja asettaa tavoitteet, jonka jälkeen toiminta voidaan aloittaa. Toimintaa suunniteltaessa ryhmälle kannattaa pohtia omia vahvuuksia ja sen kautta lähteä suunnittelemaan toimintaa. Pienryhmätoiminta mahdollistaa, että lapsi voi paremmin tuoda esille omia vahvuuksiaan, mutta sen avulla on myös mahdollista harjoittaa omia taitojaan niillä osa-alueilla, jotka tarvitsevat vahvistusta. Pienryhmä-

toiminta edistää erilaisten tietojen ja taitojen oppimista sekä lisää lapsen pätevyyden tarvetta. Tietojen ja taitojen oppiminen puolestaan vahvistaa lapsen tervettä ja vahvan itsetunnon kehittymistä sekä oppimismotivaation heräämistä. Pienryhmässä vertaisryhmän merkitys edistää lapsen oppimista. (Vilén ym. 2006, 466.)

Ryhmädynamiikkaan kuuluu ryhmän jäsenten keskinäinen jännite, voimavarat, motiivit, kiinnostukset ja tunteet. Dynamiikasta suurin osa toimii ja vaikuttaa näkymättömästi. Se kehittyy ja vahvistuu erilaisten ryhmäprosessien vaikutuksesta. Ryhmädynamiikan saavat liikkeelle tunnetilat, impulssit, sosiaaliset ärsykkeet ja ympäristö. Ryhmän monia toimintoja säätelee ryhmän dynamiikka. Vuorovaikutus ja dynamiikka saavat aikaan roolien syntymisen. Yleensä ensimmäisenä muodostuu johtajan rooli. Ryhmän jäsenten keskinäinen vuorovaikutus huolehtii ryhmän yhteisestä päämäärästä ja huolehtii ryhmän koossa pysymisestä. Ryhmäprosessin aikana syntyy erilaisia rooleja ryhmän jäsenille, jotka tukevat perustehtäviä. Ryhmän toiminnan jatkuessa jäsenille muodostuu erilaisia rooleja tilanteiden, taipumusten ja lapsen taustan perusteella. (Kauppila 2005, 92–93.)

5.2 Vuorovaikutus pienryhmässä

Lapsen kehitys edellyttää vuorovaikutussuhdetta aikuiseen. Isossa ryhmässä aikuisen reaktiot eivät kohdistu vain yhteen lapseen, vaan ohjautuvat aina koko ryhmään. Aikuisen antaessa palautetta yhdelle lapselle, menee sama palaute koko ryhmälle. Joillekin lapsille se sopii erinomaisesti ja joillekin se on ihan vääränlainen. (Keltikangas-Järvinen 2010, 217.) Perustana pienryhmätoiminnalle on vuorovaikutuksen suunnittelu ja mahdollistaminen. Lapsella on vuorovaikutuksen kautta mahdollisuus saada aikuisen kannattelevaa vuorovaikutusta juuri silloin kun lapsi sitä tarvitsee. Lapsella on pienessä ryhmässä mahdollisuus oppia paremmin suhteuttamaan omia taitojaan tilanteisiin sopiviksi sekä tunnistamaan omien tekojensa seuraukset ja vaikutukset toisiin. Tulevaisuutta ajatellen lapsen on myös hyvä oppia toimimaan isossa ryhmässä ja sellaisia tilanteita tulee myös päiväkodin arjessa. Toimintavuoden alussa lapset jaetaan kiinteisiin pienryhmiin, jolloin pienryhmä pysyy samana koko toimintavuoden ajan ja lapsilla on mahdollisuus ryhmäytyä kunnolla pienryhmäänsä. Omaan pienryhmään ryhmäytyminen auttaa myös suurempaan ryhmään liittymiseen. Kiinte-

ässä pienryhmässä ryhmän oppimis- ja kehitysprosessia voidaan havainnoida ja ohjata paremmin haluttuun suuntaan. Päivän aikana lapsi ehtii myös leikkimään muiden lasten kanssa, jolloin kaverisuhteita syntyy ja vahvistuu yli pienryhmärajojen. Pienryhmässä aikuisen ja lapsen välillä vuorovaikutus lisääntyy, mutta myös lasten kesken vuorovaikutus paranee. Lapsen itsetuntoa vahvistaa aito vuorovaikutus, johon sisältyy vastavuoroista keskustelua, ajatusten vaihtoa sekä toisten kuuntelemista. (Mikkola & Nivalainen 2009, 33–34.)

Viestintä pienryhmässä on avainasemassa. Pienryhmän jäsenten välinen viestintä sekä viestintä ryhmään kuulumattomien kanssa ovat perustekijöitä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutus, joka tapahtuu kasvokkain, on rikas ja monimuotoinen varasto sanattomia vihjeitä, joita käytetään viestinnän tulkitsemiseen. Sanatonta viestintää ovat esimerkiksi katsekontakti, vartalon asento, pukeutuminen, hymyt tai kulmakarvojen kurtistukset ja yksilöiden välillä vallitseva etäisyys. Vihjeitä ovat myös puhenopeus, hiljainen tai kova ääni sekä epäröivä tai sujuva puhe. (Pennington 2005, 17–19.)

Vuorovaikutus ryhmässä vaikuttaa ryhmän toiminnan sisältöihin ja saavutuksiin. Pienryhmät eroavat toisistaan eri tavoin. Ryhmät saattavat myös kilpailla keskenään toisten ryhmien kanssa. Tämä lisää ryhmien keskellä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Jos ryhmän sisällä tapahtuu kilpailua, tämä puolestaan saattaa vaikuttaa negatiivisesti ryhmän vuorovaikutuksen laatuun. (Kauppila 2005, 95.)

Eriyttäminen onnistuu pienryhmätoiminnassa erittäin hyvin. Kokonaisuuden hallinnassa pysymisen kannalta olennaista on, että toiminta suunnitellaan yhdessä työntekijöiden kesken. Lastentarhaopettajalla on pedagoginen kokonaisvastuu toiminnasta, mutta tiimissä pitää olla luottamus siihen, että jokainen suoriutuu pienryhmässä toimimisesta. Eriyisosaamiset kannattaa hyödyntää. Kokonaisuuden tulee olla jokaisen työntekijän tiedossa, jotta pienryhmät eivät ala elää omaa elämäänsä. Pienryhmätoiminnan sujuvuuden kannalta pitää miettiä tilojen käyttö järkevästi, jolloin arjen sujuminen on helpompaa. Ryhmien sisällä ja muiden ryhmien kanssa tulee sopia monia asioita ja pitää niistä kiinni. Toiminnan suunnittelua helpottaa, kun tietää, mitä tiloja voi käyttää milloinkin. (Mikkola & Nivalainen 2009, 36–37.)

6 EURAN KUNNAN VARHAISKASVATUS

6.1 Varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus ja arvot

Euran kunnan päivähoidon toiminta-ajatuksena on lapsen monipuolinen kasvatus, opetus ja hoito turvallisessa ja leikinomaisessa ympäristössä. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan kumppanuussuhteessa vanhempien kanssa. Vanhempien kanssa yhdessä sovitut arvot ohjaavat euralaista varhaiskasvatusta. Turvallisuutta luo lapselle fyysinen ja psyykinen kasvu-ympäristö, rajat ja säännöt sekä lämpö ja ilo. Tasa-arvoa tuo lapselle varhaiskasvatuksessa aikuisen läsnäolo ja aito kiinnostus, ymmärretyksi, nähdyksi ja kuulluksi tuleminen sekä toisten kunnioittaminen ja huomioonottaminen. Vanhemmat, henkilökunta ja yhteistyötahot luovat keskinäisen ja moniammatillisen pohjan yhteistyölle. (Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 4.)

6.2 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa noudatetaan valtakunnallisia perusteita ja seurataan yleistä kehitystä. Sisäisenä tavoitteena päivähoitossa on kasvattaa lapsesta kumppanuussuhteessa vanhempien kanssa toiminnallinen ja utelias, tasapainoinen, hyväkäytöksinen, toiset ihmiset ja ympäristö huomioonottava ainutlaatuinen yksilö. Euran kunta on asettanut tavoitteiksi varhaiskasvatukselle monipuolisen ja riittävän varhaiskasvatuksen tarjoamisen, kuntayhteistyön mahdollisuuksien hyödyntämisen, moniammatillisen yhteistyön kehittämisen, varhaisen puuttumisen ja tukemisen sekä päivähoidon työntekijöiden tukemisen ja toimintatapojen tukemisen. (Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 5.)

6.3 Varhaiskasvatuksen toteuttaminen

Varhaiskasvatusympäristö on fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuus. Hyvin suunniteltu varhaiskasvatusympäristö kannustaa toimimaan pienryhmissä, joissa jokaisella on mahdollisuus osallistua keskusteluun ja vuorovaikutukseen. Tärkeää on, että lapsi saa tarvitsemaansa aikaa, vapautta ja tilaa harjoitella mo-

nipuolisesti taitojaan ikätasolleen sopivin keinoin; leikkimällä, tutkimalla, liikkumalla, toimimalla ja ilmaisemalla itseään. Keskeinen vaikutus lapsen persoonallisuudelle on kielen kehitys. Ilman kieltä oppiminen, ajattelu ja sosiaaliset taidot eivät kehity. Perustana kielelliseen tukemiseen ovat perushoidon tilanteet ja arjen päivittäiset toimet. Aikuinen on lapselle tärkeä kielenkäytön malli, kuuntelija ja keskustelukumppani. Lapsen ja aikuisen välisessä vuorovaikutustilanteessa on huomioitava lapsen ikätaso, kehon kieli, kuunteleminen, aikuisen malli, katsekontakti, ympäristö, äänen käyttö ja murre sanojen salliminen. (Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 6.)

Lapset käyttävät leikkiensä aineksina kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokeemaansa. Leikille tulee antaa aikaa ja tilaa. Leikkiympäristönä käytetään mahdollisuuksien mukaan myös lähiympäristöä. Varhaislapsuudessa alkaa jo liikunnallisen elämäntavan totuttelu. Päivittäinen liikunta ja leikki on lapsen hyvinvoinnin ja terveen kasvun perusta, jolla on tärkeä merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle. Lapselle liikunta on vauhtia ja elämyksiä, hiekkä ja hengästyminen. Sosiaaliset-, emotionaaliset- sekä motoriset taidot, mielikuvitus, kieli ja ajattelu kehittyvät monipuolisesti. Lapsille tarjotaan myös mahdollisuus taiteellisiin peruskokemuksiin eri taiteenalueilta kuten musiikki, kuvataide, tanssi, itseilmaisuus, teatteri, käden taidot sekä kirjallisuus. (Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 7.)

6.4 Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen yhteistyö

Varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tulee muodostaa lapsen kehityksen kannalta johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus. Yhteistyön toteutumisen kannalta tulee ottaa huomioon tärkeitä asioita. Varhaiskasvatuksesta siirryttäessä esiopetukseen tulee ottaa huomioon, että esiopettajat saavat lapsesta tarvittavat tiedot. Tarpeen mukaan pidetään yhteydenpitoja esimerkiksi perhepäivähoitoon, päiväkotiin, seurakunnan kerhoon sekä kotoa tulevien lasten vanhempiin. Mahdollisuuksien mukaan pyritään hyödyntämään moniammatillista verkostoa. Oppilashuoltoryhmien yhteistyö on tärkeää siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen. Muita yhteistyön muotoja on esim. kummiluokkatoiminta. (Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 12.)

6.5 Kasvatuskumppanuus

Vanhemmat ovat lastensa parhaita asiantuntijoita. Vanhemmilla on lastensa kasvatusoikeus ja –vastuu. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ammatillinen tieto, osaaminen ja näkemys lapsesta. Henkilöstöllä on vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasa-vertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta. Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista. Tavoitteena kasvatuskumppanuudelle on, että lapsi toimijana ja oman elämänsä kokijana tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi ja ymmärretyksi. Varhaiskasvatushenkilöstö ja vanhemmat luovat hoitosuhteen alussa välillään kasvatuskumppanuuden, joka perustuu yhteisiin sekä luottamuksellisiin keskusteluihin. Kumppanuus syvenee päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa. Lapsen hoitosuhteen alussa luodaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä vanhempien kanssa. Suunnitelmaa tehtäessä keskustellaan lapsen kiinnostuksen kohteista ja vahvuuksista, tuen tarpeesta ja vanhempien toiveista. Vanhemmat ja varhaiskasvatushenkilöstö sitoutuvat suunnitelman avulla yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. (Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2005, 13.)

7 EURAN KUNNAN ESIOPETUS

7.1 Esiopetuksen järjestäminen

Esiopetuksen lähtökohtana tulee olla huolenpito hyvästä ja turvallisesta päivästä. Toiminta on järjestetty siten, että lapsen hyvinvoinnille, kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle on mahdollisimman hyvät puitteet ja edellytykset. Lapsen päivän tulee rakenteeltaan, sisällöltään ja toimintatavoiltaan luoda mahdollisuudet rauhalliseen työskentelyyn ja asioihin syventymiseen, yhdessä oppimiseen ja tekemiseen sekä oppimisen ilon ja mielekkyyden kokemuksiin. Esiopetuksessa leikki on keskeistä. Lapsi jäsentää leikin kautta oppimansa. Lapsen päivä sisältää kannustavaa vuorovaikutusta, yhteistyötä sekä yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Lapsella tulee olla mahdollisuus vaikuttaa omaan ja yhteiseen työskentelyyn sekä toimintaympäristöön. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 2.)

Esiopetusta Eurassa annetaan Kauttuan, Käräjämäen ja Honkilahden päiväkodeissa, päiväkotituvuissa, Harolan entisellä koululla, Panelian koululla, Kirkonkylän koululla ja yksityisessä päiväkotituvussa. Esiopetusta annetaan 700 tuntia vuodessa ja pääsääntöisesti neljä tuntia päivässä. Järjestettäessä esiopetusta pitää ottaa huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on mahdollisuus käyttää päivähoitopalveluja. Päivästä rakennetaan tällöin kokonaisuus, jossa otetaan huomioon esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen tavoitteet. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 2.)

Esiopetuksessa noudatetaan samoja työ- ja loma-aikoja kouluopetuksen kanssa. Lapsen säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen huolehtivat lasten vanhemmat ja esiopettaja. Lapsella, joka osallistuu esiopetukseen, on mahdollisuus maksuttomaan taksikuljetukseen kotoa tai päivähoitosta esiopetuspaikkaan. Pääsääntöisesti lapsi osallistuu kotia lähinnä olevaan esiopetustoimipisteeseen, josta myöhemmin mennään lähikoulun ensimmäiselle luokalle. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 2.)

7.2 Esiopetuksen ja kodin yhteistyö

Lapsi elää kodin ja esiopetuksen vaikutuspiirissä. Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta, mutta esiopetuksen henkilökunta tukee kotien kasvatustehävää ja vastaa osaltaan esiopetuksen aikana lapsen kasvatuksesta. Esiopetuksen henkilökunnalla on ammatillista tietoa ja osaamista sekä näkemys lapsesta ryhmän jäsenenä. Kasvatus ja opetus järjestetään siten, että jokainen lapsi saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Kodin ja esiopetuksen vuorovaikutus lisää henkilöstön tuntemusta lapseen ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Vanhempien, lapsen ja esiopetus henkilöstön edellytyksiä yhteistyölle ovat henkilöstön aktiivisuus ja aloitteellisuus sekä keskustelu ja eri tavoin tiedottaminen. Yhteistyön lähtökohtana ovat osapuolten keskeinen kunnioitus, luottamus ja tasavertaisuus. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 7.)

Esiopetuksen tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin vanhemmilla on mahdollisuus osallistua yhdessä esiopetuksen henkilöstön kanssa. Yhteistyömuotoina Eurassa on henkilökohtaiset tapaamiset ja keskustelut sekä ryhmien yhteiset vanhempainillat. Vanhemmille annetaan tietoa esiopetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä sekä oppilashuollosta. Pääsääntöisesti vanhemmat ovat mukana lastaan koskevassa oppilashuollollisessa palaverissa. Halutessaan vanhemmat voivat olla mukana myös vanhempainyhdistyksen toiminnassa. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 7)

Yhteistyön tavoitteena kodin kanssa on lapsen myönteisen minäkuvan vahvistaminen, lapsen oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä lapsen ihmisyyteen kasvamisen vahvistaminen, kuten toisten ihmisten huomioiminen, vastuun ottaminen ja sääntöjen noudattaminen. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 7.)

7.3 Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet

Esiopetuksen opetussuunnitelmassa on seitsemän keskeistä sisältöaluetta, jossa kieli ja vuorovaikutus ovat ensimmäisenä. Kielen ja vuorovaikutuksen tavoitteena on antaa lapselle erilaisia elämyksiä ja kokemuksia kielestä ja sen eri osa-alueista. Tavoitteena on rohkaistua ilmaisemaan itseään kertomalla ja keskustelemalla sekä oppia kuuntelemaan muita ja odottamaan vuoroaan. Lisäksi luodaan pohja luku- ja kirjoitustaidolle ja lisätään mielenkiintoa suullisen ja kirjoitetun kielen havainnointiin, jotta sanavarasto karttuu. Kielen ja vuorovaikutuksen tavoitteita toteutetaan muun muassa leikkien ja luovalla ilmaisulla, lastenkirjallisuudella, kulttuuriin osallistumalla esimerkiksi teatteriin, konserttiin ja näyttelyyn. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 9.)

Toinen sisältöalue on matematiikka. Esiopetuksessa herätetään lapselle kiinnostus matematiikkaan luonnollisten arkipäivän tilanteiden kautta. Lapsi tutustuu numeroihin ja matemaattisiin peruskäsitteisiin, jolloin samalla looginen ajattelu vahvistuu. Lapsen keskittymis-, kuuntelu- ja kommunikointitaidot kehittyvät matematiikan avulla ja lapsi oppii myös tarkkailemaan omaa ajattelemistaan. Esiopetuksessa matematiikkaa opetellaan luvun ja määrän käsitteiden avulla, erilaisten kuvioiden ja

muotojen kanssa, avaruudellisten ja ajan käsitteiden, ongelmaratkaisujen, mittaamisen sekä myös rahan avulla. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 10.)

Etiikka ja katsomus muodostavat kolmannen sisältöalueen. Niiden tavoitteena on lapsen itsetunnon vahvistaminen, oppia kunnioittamaan eettisiä arvoja sekä tutustua uskonnon keskeisiin sisältöihin. Toteutusten sisältöinä on oikean ja väärän oppiminen, lähimmäisyys, kodin juhlat, kirkkovuoden juhlat, uskonnolliset käsitteet sekä hiljentyminen. Sisältöjen avulla annetaan virikkeitä oman elämänskatsomuksen syntymiselle. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 11.)

Neljäs esiopetuksen sisältöalue on ympäristö ja luonnontieto. Lapsi tekee havaintoja luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä. Lapsen on tarkoitus oppia arvostamaan ja suojelemaan luontoa ja tuntemaan oman toimintansa vaikutusta lähiympäristöön. Lapsi tutustuu lähiympäristöönsä ja sen muinaishistoriallisiin kohteisiin sekä saa arkielämän ymmärtämistä edistäviä tietoja, taitoja ja valmiuksia esiopetuksessa. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 12.)

Viides sisältöalue on terveys. Esiopetuksessa lapsi saa valmiuksia ymmärtää terveyden merkitystä sekä ottaa vastuuta omasta terveydestään ja turvallisuudestaan. Sisältö painottuu hyviin tapoihin, terveelliseen ravintoon, hygieniaan, tunne-elämään, turvalliseen lähiympäristöön sekä liikenneturvallisuuteen. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 13.)

Kuudes esiopetuksen sisältöalue on fyysinen ja motorinen kehitys. Fyysisessä ja motorisessa kehityksessä tavoitteena on, että lapsi innostuu omaehtoiseen liikkumiseen myönteisten kokemusten kautta. On tärkeää, että lapsi ymmärtää liikunnan merkityksen omalle hyvinvoinnille ja terveydelle. Lapsi harjaannuttaa leikin, liikunnan ja arkipäivän toimintojen avulla motorisia perustaitoja, kuntoa ja liikehallintaa. Lapsi tutustuu eri liikuntamuotoihin sekä liikunnan peruskäsitteisiin. Toiminnan sisältö painottuu leikkiin, oman kehon hallintaan, omaehtoiseen, monipuoliseen ja hienomotoriseen liikuntaan. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 14.)

Seitsemännen esiopetuksen sisältöalueen muodostavat taide ja kulttuuri. Niiden tarkoituksena on luoda lapselle elämyksiä ja kokemuksia taiteen ja kulttuurin eri aloilta

sekä omasta kulttuuriperinnöstä. Tavoitteena on, että lapsi oppii iloitsemaan taiteen tekemisestä, oppii arvostamaan omia ja muiden tuotoksia sekä tutustuu viestintävälineisiin ja niiden käyttöön. Toiminta muodostuu musiikin, askartelun, kuvataiteen, tekstiili- ja teknisen työn, itseilmaisun, kulttuuriperinteen sekä euralaisen taiteen ja kulttuurin avulla. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 15.)

7.4 Kasvu ja oppimisen tuki esiopetuksessa

Erilaiset oppijat, oppimisen lähtökohdat ja -tavat sekä lasten kulttuuritausta tulee ottaa huomioon esiopetuksessa. Jokaisella tulee olla mahdollisuus saada tukea kasvulleen ja oppimiselleen sekä kehittää oppimisvalmiuksiaan omista lähtökohdistaan. Lähtökohtana opetuksen ja tuen järjestämiselle ovat sekä esiopetusryhmän että jokaisen lapsen vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Tuen tarpeen ilmetessä jokaisella lapsella on oikeus saada heti kasvun ja oppimisen tukea. Kehityksen ja oppimisen turvaamiseksi onkin tärkeää saada tukea oikeaan aikaan, oikean tasoista ja -muotoista. Kodin kanssa yhdessä sovitut, perusturvallisuutta ylläpitävät kokonaiskehitystä tukevat tavoitteet ovat työskentelyn ja tuen perusta. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä vanhempien ja moniammatillisen verkoston kanssa, joka muodostaa suunnitelmallisen jatkumon esiopetuksesta perusopetukseen. Erilaisia tuen muotoja ovat yleinen-, tehostettu- ja erityinen tuki. Pedagoginen arvio ja selvitys ovat keinoja, joiden avulla määritellään tuen tarve ja taso. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 16–19.)

7.5 Esiopetuksen arviointi

Esiopetuksessa arviointi perustuu yleisten tavoitteiden, lapsen esiopetuksen suunnitelmassa tai muulla tavoin asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Tavoitteita tarkistetaan, palaute annetaan ja mahdollisia uusia tavoitteita asetetaan yhdessä vanhempien kanssa käytävissä arviointikeskusteluissa. Esiopettajan ja muun henkilökunnan tulee edistää lapsen edellytyksiä itsearviointiin. Esiopetuksen alkuvaiheessa esiopettaja ja vanhemmat keskustelevat lapsen tiedoista ja taidoista. Keskustelun pohjalta laaditaan lapsen esiopetuksen suunnitelma. Loppukevällä vanhemmat ja lapset arvioivat esi-

opetusvuoden toimintaa lomakkeella. Esiopetuksen loputtua lapset saavat esiopetuksesta osallistumistodistuksen. (Euran kunnan esiopetussuunnitelma 2011, 33.)

8 TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

8.1 Tutkimustehtävä

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus perehtyä Euran kunnan, Kauttuan päiväkodin esikoululaisten pienryhmätoimintaan. Tarkoitus on selvittää mitä toiminnoissa tehdään ja miten toimintaa järjestetään? Mitkä ovat toiminnan hyvät puolet ja mitä kehitettävää on pienryhmätoiminnassa? Mitä pienryhmätoiminnan järjestäminen vaatii henkilökunnalta? Tässä opinnäytetyössä halutaan myös saada lasten kokemuksia pienryhmätoiminnasta. Mistä pienryhmästä lapset pitävät ja saavatko he äänensä kuuluviin toiminnoissa?

8.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusote on laadullinen eli kvalitatiivinen. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohdiana on todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Laadullisessa tutkimuksessa voidaan toteuttaa aineiston keruu monella erilaisella menetelmällä. Yhteisenä piirteenä menetelmissä korostuu kohteen esiintymisympäristöön ja taustaan, tarkoitukseen ja merkitykseen, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä kokonaisvaltaisesti. (Jyväskylän yliopisto 2011.) Aineistonkeruussa tulee pyrkiä monikanavaisuuteen. Aineistoa voi kerätä esimerkiksi haastattelemalla, havainnoimalla, tutkijan omia muistiinpanoja sekä autenttisia asiakirjoja käyttäen. Laadullinen tutkimus on ainutkertainen ja tilannesidonnainen. Tärkeää myöhemmille tulkinnoille on ymmärtää, miten ilmiö liittyy ympäristöön. Sen avulla analyysi voidaan kytkeä laajempiin sosiaalisiin ja kulttuurisiin yhteyksiin. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2011.) Laadullisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa

pikemminkin tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä (Hirsjärvi ym. 2009, 161).

Laadullisen tutkimuksessa pyritään poistamaan tai ratkaisemaan koko tutkimusongelman tutkittavan ilmiön avulla. Havaintojen yhdistäminen ilmentää tutkijan pyrkimystä tarkastella aihettaan yleisellä tasolla. Kun samasta teemasta kerätään aineistoja ja määritellään tutkimuskohde se kattaa aineistossa olevien tapausten keskinäisen variaation. (Alasuutari 1999, 237.) Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa käsitellään niin, että siitä voidaan tunnistaa mahdolliset säännönmukaisuudet. Säännönmukaisuuksia tulkitaan erilaisista teoreettisista lähtökohdista. Tarkoituksena on pyrkiä kehittämään teoreettisesti perusteltuja tulkintoja aineistoista. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2011.)

8.3 Aineistonkeruumenetelmä

Laadullisessa tutkimuksessa yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentointeihin perustuva tieto. Erilaisia aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää vaihtoehtoisina, rinnakkain tai eri tavoin yhdisteltynä tutkittavan tarpeen ja tutkimusresurssien mukaan. (Satakunnan ammattikorkeakoulu 2011.) Tässä tutkimuksellisessa opinnäytetyössä aineisto on kerätty havainnoimalla päiväkodissa eri pienryhmiä ja haastatteleamalla kolmea lastentarhanopettajaa. Opinnäytetyössä tuodaan esille myös lapsinäkökulma, jota on selvitetty haastatteleamalla lapsia kyselylomakkeen avulla.

8.3.1 Teemahaastattelu

Tutkimuksen aineiston on kerätty haastatteleamalla kolmea lastentarhanopettajaa. Haastattelumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua. Teemahaastattelussa haastattelu kohdennetaan tiettyihin aihepiireihin, joita on mietitty etukäteen. Etukäteen mietittyjen teemojen pohjalta on helppo tehdä tarkentavia kysymyksiä. Teemahaastattelussa ei voida kysyä mitä tahansa, vaan siinä pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoitukseen. (Satakunnan

ammattikorkeakoulu 2011.) Teemahaastattelua voidaan käyttää kvalitatiivisessa tai kvantitatiivisessa tutkimuksessa, eikä se ota kantaa haastattelukertojen määrään tai siihen kuinka syväälle teemoissa päästään. Oleellisinta teemahaastattelussa on, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu etenee keskeisten teemojen varassa. Tämä vapauttaa haastattelijan tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. Teemahaastattelussa pystytään ottamaan huomioon ihmisten tulkinnat asioista ja heidän antamansa merkitykset asioille. Keskeistä on, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 48.)

Lastentarhanopettajien haastattelussa käytettiin valmista kyselylomaketta (Liite 1). Kysymykset oli jaettu omiin teemoihin, joihin haastateltavat saivat vastata omin sanoin. Jokaiselta kolmelta lastentarhanopettajalta kysyttiin samat kysymykset. Haastattelujen aikana tehtiin tarkentavia kysymyksiä, jos olennaista tietoa ei suoraan saatu.

8.3.2 Kyselylomake

Tässä opinnäytetyössä haluttiin saada myös lapsinäkökulma esikoululaisten pienryhmätoiminnasta. Lapsille tehtiin oma kyselylomake (Liite 2), jossa on tarkkaan mietitty kysymysten asettelu, muoto sekä yksinkertaisuus, jotta lapset ymmärtäisivät, mitä kyselylomakkeessa kysytään ja tarkoitetaan. Kysely lähetettiin kaikille Kauttuan päiväkodin esikoululaisten koteihin, jotta lapset voivat yhdessä huoltajan kanssa täyttää kyselylomakkeen. Kysymysten piti olla tarkkaan aseteltu, jotta lasta ei painosteta vastaamaan tietyllä tavalla. Haastattelua esikouluikäiselle lapselle rajoittaa useat seikat. Lapsen sanavarasto on melko pieni, jolloin kysymyksiin sisältyvien sanojen tuli olla lapselle tuttuja. Lapsen on vaikea keskittyä pitkiä aikoja haastatteluun. Kysymyksien määrä ei saanut olla suuri, jolloin lapsi jaksaa keskittyneesti tehdä sitä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 129–130.)

8.4 Opinnäytetyöprosessin eteneminen

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin vuoden 2010 lopussa. Opinnäytetyön idea syntyi yhteydenoton jälkeen Kauttuan päiväkodinjohtajaan. Keskustelun yhteydessä syntyi aihe, joka oli ajankohtainen. Idea kuulosti mielenkiintoiselta ja sellaiselta, mistä päiväkotikin voisi hyötyä. Koko opiskeluajan on ollut kiinnostus varhaiskasvatukseen ja sen kehittämiseen. Aiheen selvittyä alkoi tutustuminen opinnäytetyöhön liittyvään kirjallisuuteen. Kirjallisuuden pohjalta alettiin tehdä tutkimussuunnitelmaa ja miettiä, miten opinnäytetyö toteutettaisiin. Päiväkodin henkilökunta kiinnostui myös aiheesta, jonka vuoksi on ollut motivoivaa tehdä opinnäytetyötä. Yhdessä päiväkodinjohtajan kanssa tehtiin yhteistyösopimus ja hankittiin tutkimuslupa.

Vuoden 2011 alussa tutkimus alkoi tutustumisella pienryhmiin. Viidestä ryhmästä kolmeen oli mahdollisuus tutustua ja juuri näissä ryhmässä haastatellut lastentarhanopettajat toimivat. Tutustumisen tarkoituksena oli havainnoida pienryhmätoimintaa, järjestelyjä, toiminnan sujuvuutta sekä lasten kokemuksia. Havainnointi auttoi pääsemään paremmin opinnäytetyön aiheeseen sisälle, kun pääsi havainnoimaan pienryhmiin.

Havainnointien jälkeen tehtiin lastentarhanopettajien teemahaastattelu. Haastattelukrunko oli tehty valmiiksi, jonka avulla oli helppo tehdä teemahaastattelu äänitallenteelle. Ennen haastattelua lastentarhanopettajia informoitiin teemahaastattelun ideasta ja siitä minkälaisista teemoista kysyttäisiin. Tämän jälkeen tehtiin haastattelu ja lisäkysymyksiä esitettiin tarvittaessa.

Ennen esikoulun päättymistä lapsille tehtiin kyselylomake. Kyselyt lähetettiin jokaiseen perheeseen ja saatekirjeessä toivottiin, että vanhemmat tekisivät yhdessä lapsen kanssa kyselyn. Kyselylomakkeita lähetettiin 36 ja nimettöminä takaisin palautettiin 20. Vastausprosentti oli 55 %. Vastausaikaa perheillä oli noin puolitoista viikkoa.

8.5 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi aloitettiin purkamalla lastentarhaopettajien haastattelut mahdollisimman sanatarkasti tekstimuotoon Word-tekstinkäsittelyohjelmalla. Muistiin merkittiin kaikki oleellinen aineiston tulkitsemisen kannalta. Litteroitua aineistoa kertyi yhteensä noin 20 sivua. Haastatteluiden analysointitavaksi valittiin teemoittelu. Teemoittelun analyysivaiheessa tarkastellaan aineistosta nousevia piirteitä, jotka ovat yhteisiä haastateltaville. Ne pohjautuvat teemahaastattelun teemoihin ja niissä nousevat esiin lähtökohtateemat. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 173.) Aineiston analysoinnissa merkittiin kysymykset teemoittain ja sen avulla tutkimusaineistoa pystyttiin tarkastelemaan teemoittain ja kirjaamaan tuloksia. Teemat nousivat selkeästi esille aineistosta.

9 TUTKIMUKSELLISEN OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

9.1 Pienryhmätoiminnan sisältö ja järjestely

Teemahaastattelun ensimmäisenä teemana oli selvittää pienryhmätoiminnan sisältöä ja järjestelyjä. Haastattelukysymyksiksi muotoutuivat seuraavat osa-alueet: Miten pienryhmiin päädyttiin? Milloin pienryhmätoiminta on aloitettu? Mitä ryhmissä tehdään? Kuinka kauan toimintaa tapahtuu päivän aikana? Miten ryhmät on jaettu ja miten on päädytty kyseisiin ryhmäjakoihin? Pääkysymysten lisäksi esitettiin tarkentavia lisäkysymyksiä.

Esikoululaisten pienryhmätoimintaa on Kauttuan päiväkodissa toteutettu jo noin kahdeksan vuotta. Aluksi pienryhmätoiminta alkoi pienemmässä muodossa, jolloin sitä pidettiin kerran viikossa ja loput päivät oltiin isossa ryhmässä. Sen jälkeen on havaittu pienryhmien tehokkuus ja pienryhmätoimintaa alettiin pitää vähän useammin. Syksyllä 2010 aloitettu pienryhmätoiminta on muuttunut paljon alkuajoista. Esikoulun alkaessa syksyllä, aikuisilla oli kaksi tai kolme viikkoa aikaa tutustua lapsiin ja uuteen ryhmään. Sen aikana pystyttiin kartoittamaan lasten tarpeet. Lastentar-

hanopettajat näkivät, minkälaiset taitotasot lapsilla oli, jotta ryhmiä muodostettaessa samantasoiset lapset tulisivat samaan ryhmään. Esimerkiksi matematiikan ja äidinkielen taitotasot katsottiin, jotta ne, jotka saattavat osata jo vähän lukea, olisivat samassa ryhmässä tai ne, jotka osaavat numerot jo hyvin, olisivat samassa ryhmässä. Aikuiset pystyivät näiden avulla kokoamaan pienryhmät. Aikuisten oli helpompi toimia ja suunnitella toimintaa, kun he pystyivät kohdentamaan asiat lapsille oikealla tavalla toiminnassa ja tiesivät jokaisen lapsen taitotason etukäteen.

Myös kaverisuhteet vaikuttivat pienryhmien luomiseen. Alkusyösyn seurannassa havainnoitiin myös, millaiset lapset olisi hyvä laittaa samaan ryhmään, jotta pienryhmässä työskentely olisi kaikille ryhmäläisille mielekästä. Pienryhmät elävät vuoden aikana, jolloin lapset pystyvät vaihtamaan ryhmää, mikäli aikuiset huomaavat, että ryhmä ei esimerkiksi jostain syystä toimi. Pienellä vaihdolla ryhmän henki saattaa muuttua. Lastentarhaopettajien mukaan pienryhmistä tulee helposti kiinteät ryhmät, jolloin tulee harvoin tilanteita, missä tarvitsisi tehdä vaihtoja.

Pienryhmätoiminta kestää päivän aikana 45 minuutista tuntiin. Aika vaihtelee eri ryhmien sisällä. Yleensä toiminta aloitetaan kymmenen aikaan ja lopetetaan yhden-toista aikaan. Ryhmät, joissa toiminta loppui aikaisemmin, siirtyivät lapset vapaan leikin pariin sinne, missä oli mahdollisuus leikkiä. Lastentarhaopettajien mielestä heillä on päiväkodissa hyvät tilat käytössä, jolloin se mahdollistaa toisissa ryhmässä toiminnan jatkumisen ryhmän mukaan.

9.2 Esikoululaisten pienryhmätoiminta

Kauttuan päiväkodissa 36 esikoululaista on jaettu viiteen eri pienryhmään. Lapsia pienryhmässä on seitsemän tai kahdeksan. Jokaisella lapsella on oma ryhmä, johon he kuuluvat. Ryhmät ovat suorakulmio, ympyrä, kolmio, neliö ja soikio. Aikuisia on viisi ja jokaisella on oma vahvuusalueensa, jonka mukaan aikuiset on jaettu toimintaryhmiin. Esiopetuksen aikuiset, kolme lastentarhanopettajaa ja kaksi lastenhoitajaa, ovat miettineet kattavasti esiopetuksen sisällön. Toimintaryhmiä ovat Muskari, Illi, Aapiskukko, Noppis sekä Kädentaidot. Muskarissa on musiikkia, Illissä eli ilmaisu ja liikunta, on liikuntaan ja ilmaisuun liittyviä asioita, Aapiskukossa on kirjainten opet-

telua ja lukemisen alkeita, Noppiksessa opetellaan matematiikan eri osa-alueita sekä Kädentaidoissa harjoitellaan käsillä tekemisen taitoja. Aikuiset ovat jakaneet toimintaryhmät omien vahvuusalueittensa mukaan. Esikoululaisilla on kahden viikon viikko-ohjelma (Liite 3), jota he noudattavat pienryhmätoiminnassa. Viikkoihin sisältyy myös eskarikirjan tehtävien tekemistä sekä liikuntaa ja kirjastopäivä.

Havainnointi tapahtui kolmessa eri pienryhmässä, jossa toimivat lastentarhanopettajat. Havainnointi pienryhmissä kiinnitti huomiota toiminnan järjestämiseen ja sisältöön, aikuisen rooliin, lapsilähtöisyyteen sekä lasten työrauhaan. Myöhemmin haastattelu tapahtui kyseisille lastentarhanopettajille teemahaastattelulla.

9.2.1 Muskari

Muskarissa toimi lastentarhanopettaja, joka pitää itse musiikista ja tuntee musiikin omaksi vahvuudekseen. Hänellä on ollut jo useamman vuoden ajan musiikki pienryhmätoiminnassa mukana. Havainnointiaikana lapsia oli seitsemän. Toiminnan teemana oli talvi, joka näkyi lauluissa ja leikeissä.

Ensin Muskari aloitettiin alkulaululla, jossa yhdistettiin myös soittaminen kapuloilla. Jokainen pienryhmäläinen sai vuorollaan soittaa rytmikapuloita. Aloitus tapahtui aikuislähtöisesti ja soittaminen oli määritelty laulussa, missä kohtaa kuuluu soittaa ja miten tulee soittaa. Lapsen piti tarkkaan kuunnella musiikin tempo ja rytmi. Jokainen lapsi otettiin huomioon ja jokainen pienryhmän lapsi pääsi soittamaan ja laulamaan. Alkulaulun ja loppulaulun välissä laulettiin, leikittiin ja soitettiin kymmenen erilaista laulua. Toiminnan aikana lastentarhanopettaja säesti pianolla ja lapset saivat soittaa erilaisia soittimia ja jotkut laulut tulivat cd:ltä, johon kuului leikki mukaan. Leikkien aikana pääsi liikkumaan nopeasti tai hitaasti, jolloin lasten tuli vaihtaa tempoja. Laulussa, jossa lapset pääsivät itse valitsemaan soittimen, oli lasten mielestä kivaa. He pääsivät itse vaikuttamaan soittamaansa soittimeen, joka lisäsi innokkuutta pienryhmätoimintaan. Lopuksi lapset esittivät toiveen, joka sopi hyvin loppurentoutuslauluksi. Muskari päättyi loppulauluun, joka on aina sama.

Muskarissa oli selkeä aloitus ja lopetus, jolloin lapsilla oli helpompi havaita toiminnan rakenne. Muskarissa tuli selkeästi esille toiminnan tavoitteet: luova liikunta ja erilaiset rytmit. Pienryhmätoiminnassa oli paljon aikuislähtöistä, koska lastentarhanopettaja oli suunnitellut toiminnan rakenteen ja sisällön, mutta lapset pääsivät itse osallistumaan oman tavan ja mielen mukaan. Lapset toimivat hienosti ryhmässä eikä kukaan jäänyt ryhmän ulkopuolelle. Jokainen lapsi sai tehdä itsenäisesti asioita. Leikit ja toiminta oli lapsille tuttuja asioita, eikä mitään epäselvyyksiä tullut. Lapsiryhmässä oli hiljaisia, arkoja sekä myös levottomia ja äänekkäitä lapsia. Ryhmässä oli koko ajan tekemistä, vaikka toimittiin ryhmässä. Kaikille ryhmässä tekeminen oli mieluisaa, vaikka oli erilaisia lapsia. Kaikki lapset tulivat keskenään toimeen, koska jokaiselle annettiin oma rauha toiminnassa. Aikuinen oli miettinyt toiminnan sisällön ja rakenteen, mutta pystyi muuttamaan sitä tilanteen vaatiessa. Aikuinen huolehti siitä, että kaikki lapset pääsivät osallistumaan.

9.2.2 Aapiskukko

Aapiskukossa tavoitteena on lukemisen alkeiden hahmottaminen ja lukivalmiuksien kehittäminen. Aapiskukossa toimii lastentarhanopettaja, jonka tavoitteena on harjoittaa lapsille kirjaimia ja äänteitä. Havainnointiaikana lapsia oli viisi. Toiminnan teemana oli R- ja J-kirjain. Toiminta oli koottu näiden kirjainten ympärille.

Aapiskukossa aloitus tapahtuu aina samanlaisesti, jotta lapset tietävät milloin toiminta alkaa. Ryhmässä aikuinen ohjaa toimintaa, mutta vastaukset ja ehdotukset tulevat lapsilta. Joka kerralla tuokiossa toistuu samanlaisia elementtejä, jotka ovat lapsille jo tuttuja, mutta toiminnan sisältö muuttuu, jolloin toiminnasta tulee mielekästä. Toiminnassa tuli esille muistisääntö R- ja J-kirjaimelle, lapset miettivät R- ja J-kirjaimella alkavia sanoja, he etsivät piilotettuja kirjaimia. Lapset tekivät omasta eskarikirjasta kirjaimiin liittyvät tehtävät sekä onkivat tavuja, jotka piti osata yhdistää sanaksi ja yhdistää se kuvaan. Ongitut sanat tarkastettiin yhdessä ja laskettiin tavujen määrä. Toiminta päättyi aapiskukon moikkaukseen, joka tapahtuu joka kerta, jotta lapset tietävät toiminnan päättyneen.

Lapset tekivät ja toimivat melko itsenäisesti. Ryhmän lapset olivat eritasoisia, mutta toiminta oli mietitty ja järjestetty niin, että kaikilla oli haasteita ja toiminnassa säilyi mielenkiinto ja motivaatio. Pienryhmä toimi hienosti ja he auttoivat toinen toisiaan, mikäli jollakulla lapsella oli vaikeuksia esim. hahmottaa tavujen paikkoja. Lasten ehdotuksia ja toiveita otettiin huomioon, mikäli se sopi tilanteeseen. Kaikki ryhmän jäsenet pääsivät osallistumaan oman taitotasonsa mukaan. Ryhmä oli rauhallinen ja hyvin mukaan tuleva. Hiljaisemmat ja aremmat lapset pääsivät hyvin osallistumaan pienryhmässä sekä kaikilla oli työrauha.

9.2.3 Illi

Illi eli ilmaisu- ja liikuntaryhmän toiminnan ajatuksena on parantaa kielellisiä valmiuksia, rohkaista lapsia ilmaisemaan itseään sekä edistää motorisia taitoja. Havainnointiaikana lapsia oli seitsemän. Illin teemana oli ilmaisu, liikunta ja suun eri äänneet.

Toiminta aloitettiin ensin pyykkipojan hakemisella puolapuista ja asetettiin se oman nimen kohtaan. Pienryhmätoiminta aloitetaan aina niin, että jokainen pääsee tekemään ja osallistumaan johonkin tehtävään. Aloituksen jälkeen oli sähkötysleikki. Leikissä istuttiin piirissä, jossa piti tarkkaan tuntea, milloin kaveri puristaa omaa kättä. Kaverin puristuksen jälkeen piti muistaa puristaa toisella puolella olevan kaverin kättä. Seuraavana oli kielijumppaa, jossa rämpytettiin kielellä ylähuulta (kitara), kieli laitettiin rullalle (makkara), irvistettiin sekä kielellä kierrettiin huulten ympäri. Tuokiossa seuraavaksi oli onkiminen, jossa ongittiin laulun melodia ja tavu. Tavu laulettiin ongittulla melodialla. Toiminnallisessa osuudessa puhallettiin taidetta vesiväreillä paperille. Lapset tiputtivat pisaran vesiväriä paperille ja puhalsivat pisaran rikki, jolloin se levisi. Lopuksi ryhmä pelasi tempputornia, jossa nostetaan kortti ja tehdään se, mitä kortissa sanotaan tai näytetään. Jotta lapset tiesivät milloin toiminta päättyy, hyvästeltiin Illi-pupu.

Pienryhmätoiminnan suunnittelu ja järjestely oli lähes kokonaan aikuislähtöistä. Lapsilähtöistä toimintaa oli ainoastaan puhallustaide, jossa sai miettiä värin, jolla puhalltaa. Lapsilta ei tullut omia toiveita tai ehdotuksia, joita olisi voinut toteuttaa. Kaikki

lapset otettiin huomioon, vaikka lapset olivat eritasoisia eri osa-alueilta. Toiset olivat parempia ilmaisussa ja toiset taas liikunnassa. Kaikki saivat kannustaa toinen toisiinsa, mikä rohkaisi lapsia paremmin ilmaisemaan itseään. Vaikka ryhmä oli eritasoinen, sopivat lapset silti hyvin ryhmäksi ja tulivat hyvin toimeen keskenään. Kaikki saivat toimia rauhassa ja itsenäisesti. Aikuinen ohjasi ja tuki lasta tarvittaessa.

9.3 Lapsinäkökulman toteutuminen henkilökunnan toiminnassa

Toisena haastattelun teemana oli työntekijöiden käsityksiä lapsinäkökulman toteuttamisesta pienryhmätoiminnassa. Teeman tavoitteena oli saada ajatuksia ja kokemuksia, siitä miten lapset työntekijöiden mielestä kokevat pienryhmätoiminnan. Teeman haastattelukysymyksiksi muotoutuivat seuraavat kysymykset: Mitkä ovat pienryhmätoiminnan lähtökohdat? Onko toiminta aikuis- vai lapsilähtöistä? Jos toiminta on lapsilähtöistä, miten se näkyy toiminnassa? Kuinka paljon lapset saavat vaikuttaa toiminnan sisältöön ja miten se näkyy? Miten lapset ovat suhtautuneet pienryhmiin ja onko se näkynyt jotenkin? Jos ei olisi pienryhmiä, miten se saattaisi vaikuttaa lapsiin? Mitkä ovat hyvät ja huonot puolet pienryhmätoiminnasta lapsen kannalta?

Pienryhmätoiminnan lähtökohtana ovat pienet ryhmät. Lapsiin tutustuu paremmin pienessä kuin isossa ryhmässä. Aikuinen pystyy henkilökohtaisesti lapsen kanssa miettimään ja toimimaan rauhallisessa tilanteessa. Lapsen ja aikuisen keskittyminen on parempaa silloin, kun toiminta tapahtuu pienryhmässä, kuin silloin, kun lapset olisivat isossa 36 lapsen ryhmässä. Pienryhmätoiminta saadaan lapsilähtöisemmäksi ja siinä pääsee lähemmäksi lapsia. Lapsen havainnointi onnistuu paremmin, jolloin näkee lapsen tason, osallisuuden ja tietämyksen. Lapsen tukeminen omien tarpeiden mukaan onnistuu pienryhmässä paremmin.

Lastentarhaopettajien mielestä pienryhmätoiminta on enemmän aikuislähtöistä kuin lapsilähtöistä, koska aikuinen suunnittelee etukäteen rungon toimintatuokioiden sisällöstä. Toiminnassa tulee ottaa huomioon esiopetusryhmän tavoitteet sekä esiopetussuunnitelmassa tulevat asiat. Toimintatuokion runko saattaa muuttua toiminnan aikana, jolloin lapsilta on saattanut tulla toiminnan tavoitteeseen sopivia ideoita. Las-

ten toiveita ja ideoita lastentarhanopettajat pyrkivät aina toteuttamaan, jos se vaan on mahdollista. Lapset ja heidän tiedot ja taidot otetaan aina huomioon.

Aikuisten näkökulmasta lapset pitävät pienryhmätoiminnasta sen vuoksi, kun toiminnot vaihtuvat päivittäin ja kaikki ovat niin erityyppisiä, jolloin kaikille lapsille löytyy mielekästä tekemistä. Kaikki lapset pystyvät osallistumaan samaan aikaan pienryhmätoimintaan, jolloin lasten ei tarvitse odottaa omaa vuoroaan. Kaikille riittää Muskarissa esimerkiksi soittimia tai muita välineitä. Päivinä, jolloin ei ole pienryhmätoimintaa, lapset ovat lastentarhaopettajien mielestä levottomampia. Se aiheuttaa enemmän meteliä ja hälinää sekä toiminta saattaa tuntua kaoottisemmalta. Isossa ryhmässä hiljaiset ja arat lapset jäävät helposti huomioimatta ja äänekkäät lapset saavat useammin huomiota. Isossa ryhmässä lapselta ja aikuiselta vaaditaan enemmän kärsivällisyyttä kuin pienryhmässä, jolloin pienryhmissä lapset jakautuvat tasaisemmin eri tiloihin ja toimintoihin. Silloin, kun toimintaa ei ole pienryhmässä, toiminta on lapsilähtöisempää, koska lapset saavat itse määrittellä tekemisensä.

Lastentarhaopettajien mielestä pienryhmätoiminnassa ei ole huonoja puolia, mutta lapsesta saattaa olla kurjaa, kun joku kaveri on toisessa pienryhmässä tai aiheena on sellaista, mistä lapsi ei pidä. Toiminta tulisi osata muuttaa sellaiseksi, ettei kenellekään tulisi sellaisia pelkotiloja, että ei haluaisi mennä johonkin toimintaan. Aikuisella on siinä suuri vastuu. Pienryhmätoiminnassa nähdään hyviä puolia lapsen kannalta. Lapset saavat toimia pienessä ryhmässä ja keskittyä kunnolla toimintaan. Toimintaa tapahtuu kuitenkin pienen hetken, jolloin lapsille jää myös vapaata leikkiaikaa. Lapset oppivat pienryhmissä tuntemaan paremmin toisiaan sekä lasten taidot kehittyvät, kun aikuinen pystyy näkemään jokaisen taidot paremmin.

9.4 Henkilökunta pienryhmätoiminnassa

Haastattelun kolmantena teemana oli pienryhmätoiminta henkilökunnan näkökulmasta. Tavoitteena oli selvittää, mitä pienryhmätoiminnan järjestäminen vaatii henkilökunnalta ja mitä ajatuksia pienryhmätoiminta heissä herättää. Miten henkilökunta on järjestetty toimintoihin? Järjestetäänkö yhteisiä palavereja aikuisten kesken? Näkyykö aikuisten välillä tiimityöskentelyä ja miten se näkyy? Mitä hyviä puolia on

pienryhmätoiminnassa? Mitä huonoja tai kehitettäviä asioita on pienryhmätoiminnassa? Mitä pienryhmätoiminta vaatii henkilökunnalta? Jos voisit päättää, mitä tekisit toisin pienryhmätoiminnassa?

Pienryhmät järjestettiin sen mukaan, miten aikuisia oli käytettävissä. Pienryhmien määrä on vaihdellut vuosittain sen mukaan kuinka paljon esikoululaisia on ilmoittautunut. Toiminnat katsotaan myös sen mukaan, mitä kyseinen lapsiryhmä tarvitsee. Viiden aikuisen välillä ei pidetä erikseen palavereja, muuten kuin siinä tapauksessa, jos jollakin lapsella ilmenee jotain haasteita tai ongelmakohtia, joista pitäisi puhua. Kuulumisia ja ajatuksia vaihdettiin ulkoilun aikana, jolloin kaikki esikoululaiset ja aikuiset olivat samaan aikaan ulkona.

Henkilökunnan kannalta pienryhmätoiminnan hyviä puolia ovat lapsen tunteminen sekä hänen tukeminen arjessa. Aikuinen saa keskittyä ainoastaan yhteisen toimintaan, jolloin pystyy kehittämään omaa työskentelyään ja pienryhmätoiminnan sisältöä. Pienryhmätoimintaa haluttaisiin kehittää siihen suuntaan, että kaikilla neljällä tai viidellä aikuisella olisi samana päivänä samaa toimintaa, jolloin lapset pystyttäisiin jakamaan taitotasojen mukaan ryhmiin. Pienryhmät saattaisivat muuttua lapsen taitojen mukaan. Toiminnassa pystyisi ottamaan paremmin huomioon lapsen lähtökohdat ja jokainen lapsi saisi oman tasoista opetusta ja ohjausta. Lastentarhanopettajan mielestä saattaisi lapsen kannalta olla motivoivampaa, että saisi tehdä jokaista toimintaa, mutta saisi silti keskittyä siihen yhteisen taitotasoon. Kehittämistä olisi myös joidenkin lastentarhaopettajien mielestä arvioinnissa. Heidän mielestään voisi enemmän kirjata muistiin lasten osaamisia ja taitoja, jolloin vanhempien kanssa olisi helpompi keskustella.

Pienryhmätoiminta vaatii aikuisilta keskittymistä ja perehtymistä asioihin. Pitää osata suunnitella, mistä lähtee liikkeelle ja mihin toiminnassa edetään, jotta saavutetaan esiopetuksessa asetetut tavoitteet. Luovuutta ja mielikuvitusta sekä joustavuutta pitää löytyä, jotta jokaiselle lapselle löytyy toiminnan aikana jotakin sellaista, mistä lapsi pitää. Lapset pitää oppia tuntemaan hyvin, jotta osaa vastata jokaisen lapsen tarpeisiin. Aikuisen pitää osata muuttaa suunnitelmiaan ja osata vaihtaa lähestymistapaa, jos jokin asia ei suju suunnitellulla tavalla. Ryhmätoiminta vaatii aikuisten välillä yhteistyötä.

9.5 Päiväkodin ja vanhempien välinen suhde

Neljäs teema haastattelussa oli päiväkodin ja vanhempien välinen suhde. Tavoitteena oli selvittää päiväkodin ja vanhempien välistä yhteistyötä ja toteutetaanko yhteistyötä jotenkin. Miten vanhemmille on tiedotettu pienryhmätoiminnasta? Onko perheiltä tai vanhemmilta tullut palautetta pienryhmätoiminnasta? Otetaanko vanhemmat tai perheet jotenkin mukaan pienryhmätoimintaan ja olisiko se mahdollista? Lastentarhanopettajilla heräsi haastattelun aikana paljon erilaisia ajatuksia yhteistyön kehittämistä.

Vanhemmille kerrotaan pienryhmätoiminnasta tarkkaan vanhempainillassa. Heille on jaettu kahden viikon lukujärjestys sekä kerrottu ryhmäajoista. Osa lapsista kulkee taksilla, jolloin kaikkien lasten vanhempia ei nähdä päivittäin. Sellaisten lasten vanhempien kanssa kuulumisia vaihdetaan päivittäin, jotka hakevat lapsiaan esikoulusta. Vanhempainvarteissa puolestaan pystytään henkilökohtaisesti puhumaan asioista.

Vanhemmilta on tullut ainoastaan positiivista palautetta liittyen pienryhmätoimintaan. Vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä, kun on ollut erilaista ja monipuolista toimintaa. Fyysisesti vanhempia ei ole otettu pienryhmätoimintaan mukaan, mutta heidän toiveita ja ideoita on huomioitu. Vanhemmat ovat halutessaan voineet esitellä ammattejaan esikoululaisille. Lapsen vanhempi on saattanut olla ammatiltaan poliisi, jolloin hän voinut käydä esittelemässä poliisin työtä tai päiväkodille on järjestetty hevosia, kun lapsen kotona on ollut hevosia. Tällöin toiminta on kohdistunut koko ryhmälle. Vanhempia voisi ottaa enemmän huomioon pienryhmätoiminnan sisällössä niin, että ryhmä menisi esimerkiksi tutustumaan jonkun vanhemman työpaikkaan tai jonkun vanhempi tulisi päiväkodille opettamaan esimerkiksi jotakin liikuntalajia.

9.6 Esikoululaiset ilman pienryhmätoimintaa

Teemahaastattelun viimeisenä teemana oli esikoululaisten toiminta ilman pienryhmiä. Tavoitteena oli selvittää ja herättää keskustelua siitä, jos toimintaa ei järjestettäisi pienryhmissä, miten sitä järjestettäisiin. Onko lastentarhanopettajilla kokemusta muunlaisesta esikouluryhmästä, missä ei ole ollut käytössä pienryhmiä? Jos ei olisi

pienryhmätoimintaa, miten toimittaisiin järjestelyiden, toimintatuokioiden sekä esikouluvuoden tavoitteiden täyttymisen osalta?

Lastentarhanopettajat ovat joskus työskennelleet ryhmässä, joissa ei ole ollut käytössä pienryhmätoimintaa. Silloin esiopetus ei ole ollut niin paljon oppiainejakoista kuin nyt eikä ole ollut tarkkoja tavoitteita. Esikoululaiset toimivat kaikki yhdessä ryhmässä ja kerran viikossa tehtiin eskarikirjaa, jota pidettiin esikouluna. Muina aikoina askartelut ja muut toiminnot tehtiin kaikki samaan aikaan, niin kuin perinteisessä päiväkotitoiminnassa. Ryhmä jaettiin puoliksi, jos aikuisia oli riittävästi. Toiset tekivät toisella puolella toista työtä ja toinen puoli jotain muuta. Seuraavana päivänä vaihdettiin osia toisinpäin. Tänä päivänä lapsilla on enemmän mahdollisuuksia tehdä itseksensä esimerkiksi askarteluja tai ompeluita. Aikaisemmin kaikki materiaali pidettiin kaapissa ja otettiin käyttöön vain silloin, kun aikuinen oli sitä suunnitellut. Nyt on itsestään selvyyttä, että kaikki materiaalit ovat esillä ja saa tehdä koska vaan. Se on lapsille paljon mielekkäämpää ja innostaa heitä paremmin tekemään, kun saavat itse päättää tekemisestään.

Esiopetuksen lastentarhanopettajat eivät näe paluuta siihen, ettei olisi pienryhmätoimintaa. Heidän mielestään tavalla tai toisella pitää olla pienryhmiä. Aina ei välttämättä ole samanlainen jako, mutta omien kokemustensa kautta heistä pienryhmätoiminta on antoisaa sekä lapsille sekä aikuisille.

9.7 Lasten kokemuksia pienryhmätoiminnasta

Kyselylomakkeella lapsilta kysyttiin pienryhmätoiminnasta. Koska esikoululaisia oli tänä vuonna 36, olisi ollut vaikeaa haastatella kaikkia lapsia. Tästä syystä tutkimuksessa päädyttiin käyttämään kyselylomaketta. Lomakkeita palautui takaisin 20. (Liite 2)

Lapsilta kysyttiin ensimmäiseksi heidän mielipidettään pienryhmässä toimimisesta. Siinä käytettiin hymynaamoja. Vaihtoehtoista lapsi valitsi hymynaaman, joka parhaiten kuvasi sitä, kuinka mukavaa hänen mielestään pienryhmissä on. Vaihtoehtoina oli hymyilevä naama, mietтелиäs naama sekä surullinen naama. Lapsista viisitoista

merkitsi hymyilevän naaman kohdalle rastin sekä viisi mietteliään kohdalle rastin. Yksikään lapsi ei kokenut pienryhmätoimintaa surulliseksi (Kuvio 1).

		
15	5	0

Kuvio 1. Esikoululaisten mielipide pienryhmässä toimimisesta.

Toinen kysymys koski mieluisinta pienryhmää. Kaikki pienryhmätoiminnat oli kirjoitettu allekkain ja lapsi sai rastita mieluisensa pienryhmän. Yhdeksän lasta kahdestakymmenestä oli rastinut Illin ja kolme lasta oli rastinut Noppiksen. Muskarin, Aapiskukon ja Kädentaidot oli rastinut kaksi lasta. Kaksi lasta ei ollut osannut valita yhtään toimintoa, josta pitää eniten. Toinen lapsista oli merkinnyt Illin ja Noppiksen kivoimmaksi ja toinen lapsista Muskarin ja Illin. Kolme lapsista oli maininnut, että pitää Illistä sen takia, koska siellä liikutaan ja jumpataan. Joidenkin lasten mielestä Illissä oli kivaa, kun siellä opitaan uusia leikkejä ja pelataan pelejä. Yhden lapsen mielestä Illi on rennoin ryhmä. Aapiskukosta lapset pitivät siksi, että siellä opetetaan uusia ja monenlaisia kirjaimia. Noppis-ryhmästä lapset pitivät, kun siellä pelataan pelejä sekä tehdään kivoja tehtäviä. Kaksi lasta piti Kädentaidoista sen takia, kun siellä askarrettiin ja sai tehdä kaikkia kivoja juttuja. Muskarissa kivaa oli se, kun sai laulaa ja soittaa.

Kolmantena kysymyksenä oli, mistä pienryhmästä lapset pitivät vähiten. Kahdestakymmenestä lapsesta kahdeksan mielestä Noppis oli vähiten pidetty. Lapset perustelivat valintaansa, etteivät he pidä pelaamisesta ja tehtävien tekemisestä. Jonkun lapsen mielestä Noppiksessa oli vaikeaa. Kolme lasta ei osannut perustella valintaansa. Kuuden lapsen mielestä Kädentaidot oli vähiten pidetty toiminta, koska siellä pitää jonkun lapsen mielestä tehdä aina töitä ja kädet ei aina jaksaa. Joku perusteli sillä, kun ei tykkää käsitöistä. Yksi lapsi perusteli sillä, kun kiinnostus ei riitä, koska on kaverit vieressä. Kaksi lasta ei osannut perustella valintaansa. Kahden lapsen mielestä Illissä

on vähiten kivointa, koska ääntäminen on vaikeaa. Toinen lapsista ei osannut perustella. Yksi lapsi oli sitä mieltä, että Aapiskukko on vähiten pidetty pienryhmätoiminta, koska hänen mielestään siellä on liian helppoa. Yhden lapsen mielestä Muskarissa oli ikävintä se, kun siellä oli vähän tylsää. Kaksi lasta ei vastannut tähän kohtaan ollenkaan.

Seuraavana kysymyksenä oli, onko lapsi saanut esittää toivomuksia siitä, mitä pienryhmässä tehdään. Yksitoista lasta oli kokenut saavansa esittää toivomuksia ja yhdeksän lasta oli kokenut, ettei ole saanut esittää toivomuksia. Ne kolme lasta, jotka olivat saaneet esittää toivomuksia pienryhmässä, oli kuitenkin kokenut, ettei toivomuksia oltu toteutettu. Kahdeksan lapsen mielestä heidän toivomuksiaan oli toteutettu pienryhmätoiminnassa.

”Olen pyytänyt roskis-leikkiä ja sitä on sitten leikitty”

(lapsi 6v.)

Moni lapsi kertoi, kun oli toivonut jotakin peliä, leikkiä tai laulua, sitä oli sitten leikitty seuraavaksi. Yksi lapsi oli toivonut diskkoa ja toive oli toteutunut.

Lapsilta kysyttiin seuraavaksi sitä, onko heidän mielestään pienryhmissä rauhallista. Kahdentoista lapsen mielestä pienryhmissä oli rauhallista, mutta kuusi lasta oli kokenut, ettei pienryhmissä ole heidän mielestään rauhallista. Kaksi lasta oli kokenut erilaisesti. Toinen oli laittanut rastin kyllä tai ei kohdan väliin ja toinen oli kokenut, että kyllä yleensä oli rauhallista, mutta illissä ei ole aina rauhallista.

Kahdessa seuraavassa kysymyksessä lapsilta kysyttiin, miten he ovat kokeneet aikuiset pienryhmissä sekä ovatko lapset pyytäneet aikuiselta apua. Kahdestakymmenestä lapsesta kahdeksantoista oli rastinut kohdan, että oli pyytänyt apua ja samat lapset olivat myös merkinneet rastin, että ovat myös saaneet apua aikuiselta. Kaksi lasta oli merkinnyt rastin, ettei ole pyytänyt apua aikuiselta, mutta molemmat olivat kuitenkin saaneet apua. Viimeisenä kysymyksenä kyselylomakkeessa oli, kuunteleeko ja jutteleeko aikuiset kanssasi? Yhdeksäntoista lasta oli kokenut, että aikuiset kuuntelevat ja

juttelevat heidän kanssa. Yksi lapsi oli kokenut, että aikuiset eivät kuuntele ja juttele hänen kanssaan.

Kyselylomakkeen lopuksi vanhemmilla oli mahdollisuus vapaasti kommentoida kyselylomakkeen sujumuuden täyttämistä lapsen kanssa. Vanhemmat olivat suurimmaksi osaksi sitä mieltä, että kyselylomakkeen täyttäminen sujui hyvin. Viiden vanhemman mielestä kysymyksiin oli helppo vastata, koska vanhemmat kokivat kysymykset riittävän selkeiksi ja ymmärrettäviksi. Vanhemmista kolme oli kokenut, että kysymykset olivat olleet lapsen vaikea ymmärtää, koska ne olivat heidän mielestään väärin aseteltu. Monet vanhemmat olivat sitä mieltä, että kysely oli sopivan mittainen, koska lapsi jaksoi koko täyttämisen ajan olla kiinnostunut.

”Hyvin sujui. Mielellään lapsi vastaili kysymyksiin ja kertoili sitten samalla paljon muutakin esikoulu touhuistaan.”

(lapsen vanhempi)

10 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin esikoululaisten pienryhmätoimintaa. Aiheesta ei ole paljoa aikaisempia tutkimuksia, joten aiheeseen oli helppo päätyä. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda lastentarhanopettajien ääntä kuuluville ja lasten ajatuksia pienryhmätoiminnasta. Tavoitteiden täyttämisen vuoksi oli selvää kerätä aineistoa haastattelemalla lastentarhanopettajia. Jotta opinnäytetyöhön saatiin mahdollisimman monen lapsen mielipide, päädyttiin tekemään kyselylomake, johon perhe vastasi yhdessä lapsensa kanssa.

Kauttuan päiväkodissa pienryhmätoiminta on toiminut jo useamman vuoden ajan. Sitä on kehitetty joka vuosi esikouluryhmän näköiseksi. Yhteistyö aikuisten kesken on sujunut hyvin, joka vaikuttaa myös siihen, että lapsilla on hyvä ja mielekäs olla esiopetuksessa. Lastentarhaopettajat olivat sitä mieltä, että pienryhmätoiminta on

hyvää ja toimivaa lapsen oppimisen kannalta. Lapsiin tutustuu paremmin ja aikuiset pystyvät henkilökohtaisesti miettimään lapsen etuja. Lasta pystytään paremmin huomioimaan ja keskittymään hänen tarpeisiinsa. Toimintaa voidaan suunnitella enemmän lapsilähtöiseksi, jolloin lasten toiveita pystytään paremmin huomioimaan. Pienryhmätyöskentelyssä pyritään mahdollisimman paljon lapsilähtöiseen toimintaan. Aikuinen suunnittelee toiminnan sisällön, mutta sisältö saattaa muuttua, jos ryhmän sisältä nousee esille aiheeseen sopiva idea. Ryhmän sisältä noussut idea antaa lapselle onnistumisen kokemuksia ja kehittää itsetuntoa. Lapsilähtöinen kasvatus edistää lapsen sopeutumista yhteiskuntaan, tukee itsetunnon kehitystä sekä edistää myöhemmin suoriutumista koulussa (Terveyskirjasto 2008). Tutkimukselliseen opinnäytetyöhön osallistuneiden lasten mielestä suurin osa oli kokenut saaneensa esittää toivomuksia ja heidän toivomuksiaan oli myös toteutettu pienryhmätoiminnoissa. Muutama lapsi oli kokenut, ettei heidän toivomuksiaan oltu toteutettu.

Tutkimuksellisen opinnäytetyön tuloksista nousee esille, miten tärkeä ryhmässä toimiminen lapselle on kehityksen kannalta. Pienessä ryhmässä lapsella on mahdollisuus paremmin oppia tunnistamaan omia taitojaan sekä suhteuttamaan tekojensa seuraukset ja vaikutukset toisiin lapsiin. Lapsi oppii vuorovaikutustaitoja aikuisten ja lasten kesken. Lastentarhanopettajat olivat kokeneet pienessä ryhmässä pystyvänsä paremmin kohdentamaan asiat lapsille oikealla tavalla, ja näin lapset saivat henkilökohtaisempaa ohjausta rauhallisessa ympäristössä. Pienessä ryhmässä lapset saivat paremmin tukea myös toisiltaan, eikä ainoastaan aikuisilta.

Pienryhmässä työskentely on rauhallisempaa ja levollisempaa kuin isossa ryhmässä. Kaikki lapset pystyvät pienryhmässä toimimaan kaikkien lasten kanssa, jolloin myös he tutustuvat toisiinsa paremmin. Ryhmästä saattaa pienen ajan kuluessa tulla hyvin tiivis ja kiinteä. Tiiviin ryhmän ansiosta lapset voivat auttaa toinen toisiaan, kun joku lapsi apua tarvitsee ja lasten välinen vuorovaikutus vahvistuu.

Jokaisella pienryhmätoiminnalla on omat tavoitteensa. Aakkoskerhossa opetellaan aakkosia ja äänteitä, Noppiksessa opetellaan matematiikkaa, numeroita ja laskemista. Kädentaidoissa tavoitteena ovat hienomotoriset taitojen kehittäminen, saksien käyttö, leikkaaminen, pistely, repiminen sekä kynän käyttö ja asento. Muskarissa eli musiikissa soitetaan eri instrumentteja, lauletaan sekä käydään myös vähän musiikinteori-

aa. Illin sisältö vaihtelee eniten. Siinä toimintana voi olla kielijumppaa, äänteiden oppimista, ilmaisua sekä liikunnan eri osa-alueita. Toiminta on monipuolista, jotta jokaiselle lapselle löytyisi joku mielenkiintoinen ja innostava toiminta. Kaikesta ei tarvitse pitää, mutta kaikkia osa-alueita on hyvä harjoitella.

Haastateltujen lastentarhaopettajien mukaan pienryhmätoiminnan hyviä puolia ovat lapsen tunteminen sekä lapsen tukeminen arjessa. Kehitettäviä puolia löytyi arvioinnissa sekä pienryhmätoiminnan järjestämisessä. Pienryhmätoiminta taitotasojen mukaan olisi lastentarhaopettajien mukaan lapsilähtöisempää, jolloin jokainen lapsi saisi oman tasoista opetusta ja ohjausta. Aikuisille olisi motivoivampaa keskittyä yhteen taitotasoon. Pienryhmien järjestäminen vaatii keskittymistä ja perehtymistä asioihin. Esiopetuksen tavoitteiden täyttymisen kannalta tulee osata suunnitella ja edetä tavoitteisiin johdonmukaisesti. Lasten innokkuuden säilyttämiseksi pitää löytyä mielikuvitusta ja luovuutta toimintoja suunniteltaessa. Jokainen ryhmä on erilainen, jolloin pitää osata muuttaa suunniteltua toimintaa ryhmän näköiseksi.

Opinnäytetyöhön osallistuneiden lasten mielestä pienryhmät ovat kivoja ja monipuolisia. Joidenkin lasten oli vaikeata valita toimintaa, josta he vähiten pitäisivät. Toimintoja on monipuolisesti ja pienryhmätoimintojen sisältö on myös laaja. Jokaiselle lapselle löytyy varmasti jotakin innostavaa ja haastavaa tekemistä esiopetuksessa. Hyväksi havaitun pienryhmätoiminnan lisäksi pitää myös muistaa lapsen vapaa leikki, jolloin lapsen mielikuvitus ja sosiaaliset taidot paranevat sekä vahvistuvat. Lapsi tarvitsee ympärilleen oman ikäisiä kavereita, jotka luovat lapselle sosiaalisia suhteita ja hän kokee kuuluvansa ryhmään, jossa hänellä on hyvä olla.

Kodin ja esikoulun välinen yhteistyö on tärkeä väline lapsen kasvattamisessa yhteiskunnan jäseneksi. Yhteistyön toimiminen luo molemmille vahvan uskon lapsen kasvattamiseen ja molemmilla on toistensa tuki takanaan. Kasvatuskumppanuus auttaa yhteistyön luomiseen. Päivittäiset kohtaamiset syventävät vanhempien ja esikoulun välistä luottamusta.

Yhtenä tarkoituksena tässä opinnäytetyössä oli luoda kokonaiskuva Kauttuan päiväkodin esikoululaisten pienryhmätoiminnasta. Opinnäytetyössä haluttiin tuoda lastentarhaopettajien ja lasten ajatuksia pienryhmien toteutumisesta. Lasten ajatukset ja

kokemukset kiinnostivat myös päiväkodin henkilökuntaa. Lastentarhanopettajia kiinnosti, mitä lapset ajattelevat pienissä ryhmissä toimimisesta ja miten he kokevat pienryhmissä työskentelyn. Lasten mielestä pienryhmissä toimiminen on mukavaa ja kaikille lapsille löytyy mieluinen pienryhmätoiminta, jossa on motivoivaa työskennellä. Lapset olivat hyvin vastanneet kysymyksiin, joiden avulla saavutettiin tutkimustavoite. Tutkimuksellisen opinnäytetyön tulokset antavat Kauttuan päiväkodin esiopetuksessa työskenteleville aikuisille mahdollisuuden kehittää toimintaansa lasten näkökulmasta. Jatkotutkimusaiheena olisi mielenkiintoista saada perheiden kokemuksia pienryhmätoiminnasta, joka voisi auttaa päiväkotia kehittämään toimintaansa perheiden näkökulmasta.

11 LOPUKSI

Opinnäytetyöni aihe oli mielenkiintoinen, mutta välillä melko haastava projekti. Alkuun pääseminen ja varsinkin teoriaosuuden kirjoittaminen tuntui välillä todella vaikealta. Alusta asti oli selvää, mitä aihetta opinnäytetyöni käsittelee. Aiheen rajaaminen oli vaikeaa, koska pienryhmätoiminta oli mielenkiintoinen ja kiinnostava kokonaisuudessaan. Tutkimustehtävän miettiminen ja opettajan kanssa keskustelu helpottivat rajaamista, josta työn tekeminen lähti kunnolla liikkeelle.

Opinnäytetyötä tehdessäni opin, miten tehdään tutkimustyötä. Tutkimuksellisen opinnäytetyön aikana ymmärsin mitä kaikkea tulee osata ottaa huomioon ja miten paljon erilaiset asiat voivat vaikuttaa työn tekemiseen. Lähteiden etsiminen ja niiden käyttö oli välillä vaikeaa, mutta tietynlainen kriittisyys lisääntyi työn edetessä. Pysyessäni aikataulussa tein itselleni välitavoitteita. Pienin väliajoin merkitsin kalenteriin tavoitteita, jotka piti olla valmiina merkitsemääni päivään mennessä. Tämän avulla työni eteni johdonmukaisesti. Työn loppuvaiheessa selvisi miten paljon opinnäytetyön viimeisteleminen vie aikaa. Asetetut tavoitteet työlle saavutettiin ja asetettuihin kysymyksiin saatiin vastaukset. Lopputulos miellytti itseäni ja koin saavani opinnäytetyöhöni ne asiat esille mitkä halusinkin.

Tämän opinnäytetyön avulla pääsin miettimään ja pohtimaan omaa ammatillisuutta ja miten voi hyödyntää tulevaisuudessa pienryhmiä eri tilanteissa. Tietämys lapsen osallisuudesta, lapsilähtöisyydestä, toiminnan järjestämisestä sekä ryhmän merkityksestä lapsen kasvuun, vahvisti omaa ammatillista kasvua ja kehitystä.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä. Vastapaino.

Euran kunnan esiopetussuunnitelma. 2011.

Euran kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. 2005.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Hujala, E. & Turja, L. (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva. PS-kustannus.

Jyväskylän yliopisto. Laadullinen tutkimus [verkkodokumentti]. [Viitattu 5.10.2011]. Saatavissa:
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Kalliala, M. 2008. Kato mua! –Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki. Gaudeamus.

Kauppila, R. 2005. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Keuruu. PS-kustannus.

Keltikangas-Järvinen, L. 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Helsinki. WSOY.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Kasvatus ja kasvatustietoisuus [verkkodokumentti]. [Viitattu 8.10.2011]. Saatavissa:
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/kasvatukseen_tapoja/

Mikkola, P & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään –näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Pedatieto.

Opetushallitus 22.3.2011. Esiopetuksen toteuttaminen [verkkodokumentti]. [Viitattu 9.10.2011]. Saatavissa:
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_toteuttaminen

Peda.net 2011. Pienryhmätoiminta Saarenhelmissä [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2011]. Saatavissa:
<http://www.peda.net/veraja/rovaniemi/saarenhelmi/pienryhmat>

Pennington, D.C. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki. Gaudeamus.

Satakunnan ammattikorkeakoulu 5.2.2010. Laadullisen tutkimuksen tekijälle [verkkodokumentti]. [Viitattu 5.10.2011]. Saatavissa: http://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaranta.pdf

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005 [verkkodokumentti]. [Viitattu 8.9.2011]. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>

Tampereen yliopisto. Ryhmät [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2011]. Saatavissa: <http://www.uta.fi/tyt/avoin/verkko-opinnot/sosiaalipsykologia/ryhmat.html>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Mitä osallisuus on? [verkkodokumentti]. [Viitattu 10.10.2011]. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit-fi/tyon/periaatteet/osallisuus

Terveyskirjasto. Lapsilähtöinen kasvatusta ja curling-vanhemmuus 2008. Teoksessa Hermanson, E. Lapsiperheen oma kirja. [verkkodokumentti]. [Viitattu 4.11.2011]. Saatavissa: http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lok00034

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki. WSOY.

KAUTTUAN PÄIVÄKODIN ESIKOULULAISTEN PIENRYHMÄTOIMINTA

Teemahaastattelu lastentarhaopettajille

TEEMA 1: Pienryhmätoiminnan sisältö ja järjestely

- Miten on päädytty pienryhmiin?
- Milloin pienryhmätoiminta on aloitettu?
- Mitä toiminnoissa tehdään?
- Kuinka kauan toimintaa tapahtuu päivän aikana?
- Miten ryhmät on jaettu ja miten on päädytty kyseisiin ryhmäjakoisiin?

TEEMA 2: Pienryhmätoiminta lapsen näkökulmasta

- Mitkä ovat pienryhmätoiminnan lähtökohdat?
- Onko toiminta aikuislähtöistä vai lapsilähtöistä?
 - Jos lapsilähtöistä, miten se näkyy toiminnassa?
- Kuinka paljon lapset saavat vaikuttaa toiminnan sisältöön?
 - Miten se näkyy?
- Miten lapset ovat suhtautuneet pienryhmiin?
 - Onko se näkynyt jotenkin?
- Jos ei olisi pienryhmiä, miten se saattaisi vaikuttaa lapsiin?
- Hyvät ja huonot puolet pienryhmätoiminnasta lapsen kannalta?

TEEMA 3: Pienryhmätoiminta henkilökunnan näkökulmasta

- Miten henkilökunta on järjestetty toimintoihin?
- Järjestetäänkö yhteisiä palaveriä aikuisten kesken?
 - Kuinka usein?
- Näkyykö aikuisten välillä tiimityöskentelyä?
 - Miten se näkyy?
- Mitä hyviä puolia on pienryhmätoiminnassa?
- Mitä huonoja / kehitettäviä asioita on pienryhmätoiminnassa?
- Mitä pienryhmätoiminta vaatii henkilökunnalta?
- Jos voisit päättää, mitä tekisit toisin pienryhmätoiminnassa?

TEEMA 4: Päiväkodin ja vanhempien välinen suhde

- Miten vanhemmille on tiedotettu pienryhmätoiminnasta?
- Onko perheiltä / vanhemmilta tullut palautetta pienryhmätoiminnasta?
- Otetaanko vanhemmat / perheet jotenkin mukaan pienryhmätoimintaan?
 - Olisiko se mahdollista?

TEEMA 5: Toiminta ilman pienryhmiä

- Onko kokemusta muunlaisesta esikouluryhmästä, missä ei ole ollut käytössä pienryhmätoimintaa?
- Jos EI olisi pienryhmätoimintaa, miten sitten toimittaisiin?
 - järjestelyt
 - toiminta tuokiot
 - aikuiset
 - esikouluvuoden tavoitteiden täytyminen

Hei,

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi (AMK). Teen opinnäytetyön Kauttuan päiväkotiin. Aiheenani on esikoululaisten pienryhmätoiminta. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää pienryhmätoiminnan lähtökohtia, toteutumista sekä selvittää hyviä ja kehitettäviä puolia pienryhmätoiminnassa. Lähetän ohessa kyselylomakkeen lapsellenne, jonka toivoisin Teidän täyttävän yhdessä lapsen kanssa. Kyselylomakkeella haluan kartoittaa lapsen mielipidettä pienryhmätoiminnasta.

Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Jokainen vastaus on tärkeä osa opinnäytetyötäni, mutta myös tärkeä esikoululaisten pienryhmätoiminnan kehittämisen kannalta. Kysymykset ovat helppolukuisia ja niihin on helppo vastata sekä niihin voi myös omin sanoin lisätä lapsen ajatuksia, mikäli niitä ilmenee.

Vastauksenne käsitellään nimettömänä ja niitä käytetään ainoastaan opinnäytetyöhöni. Vastaukset saa palauttaa kuoressa nimettöminä omaan ryhmään Kauttuan päiväkotiin. Valmis opinnäytetyö on syksyllä 2011 luettavissa Kauttuan päiväkodissa sekä koulumme kirjastossa.

Toivon, että kyselyt palautetaan **perjantaina 27.5.** mennessä lapsen oman ryhmän aikuiselle.

Kiitos vastauksistanne ja yhteistyöstä.

Hyvää kevään jatkoa!

Terveisin Jonna Tuominen

Mikäli Teille herää kysymyksiä opinnäytetyöstä, lisätietoja voitte kysyä sähköpostitse

xxxxx.xxxxxxxxxx@xxxx.fi

KYSELYLOMAKE

Vastaaja on

 tyttö poika

Oma ryhmäni on

  suorakulmio ympyrä kolmio neliö soikio

1. Mitä pidät esikoululaisten pienryhmässä toimimisesta?

--	--	--

2. Mistä pienryhmästä pidät eniten?

 MUSKARI AAPISKUKKO ILLI KÄDENTAIDOT NOPPIS

3. Miksi pidät valitsemastasi pienryhmästä?

4. Mistä pienryhmästä pidät vähiten?

- MUSKARI
- AAPISKUKKO
- ILLI
- KÄDENTAI DOT
- NOPPIS

5. Miksi et pidä valitsemastasi pienryhmästä?

6. Oletko saanut esittää toivomuksia mitä pienryhmissä tehdään?

- kyllä en

7. Onko pienryhmissä toteutettu toivomuksiasi?

- kyllä ei

jos kyllä, miten?

8. Onko pienryhmissä rauhallista?

kyllä ei

9. Oletko pyytänyt apua aikuiselta?

kyllä en

10. Oletko saanut apua aikuiselta?

kyllä en

11. Kuunteleeko ja jutteleeko aikuiset kanssasi?

kyllä ei

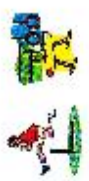

VANHEMMILLE

12. Miten kyselylomakkeen täyttö sujui lapsen kanssa?

KIITOS VAIVANNÄÖSTÄNNE!

ESKAREIDEN VIIKKO-OHJELMA

PARITON VIIKKO

MA	TI	KE	TO	PE
 MUSKARI	ILLI	 AAPISKUKKO	 ESKARIKIRJA	 LIIKUNTA / LUONTORETKI
ILLI	 AAPISKUKKO	 NOPPIS		
 AAPISKUKKO	 NOPPIS	 KÄDENTAI DOT		
 NOPPIS	 KÄDENTAI DOT	 MUSKARI		
 KÄDENTAI DOT	 MUSKARI	 ILLI		

PARILLINEN VIIKKO

MA	TI	KE	TO	PE
 NOPPIS	 KÄDENTAI DOT	 LEIKKIPÄIVÄ / KIRJASTOPÄIVÄ	 ESKARIKIRJA	 LIIKUNTA / LUONTORETKI
 KÄDENTAI DOT	 MUSKARI			
 MUSKARI	ILLI			
ILLI	 AAPISKUKKO			
 AAPISKUKKO	 NOPPIS			